

บทที่ 3 ผลการศึกษา

การเมืองท้องถิ่นในการเลือกตั้งผู้บริหารโดยตรง

ในบทนี้จะกล่าวถึงสภาพโครงสร้างทางสังคมและการเมืองที่เกิดขึ้นจริงของท้องถิ่น โดยจะแบ่งการศึกษาออกเป็นสองส่วน ในส่วนแรกจะกล่าวถึงภาพรวมของปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองของท้องถิ่นในระดับอำเภอระหว่างตัวแสดงทางการเมืองภายในพื้นที่รวมถึงความเชื่อมโยงและอิทธิพลจากการเมืองภายนอกของท้องถิ่น จากนั้นจะเจาะลึกถึงความเป็นไปในเชิงการเมืองของแต่ละตำบลในส่วนหลัง

ชนชั้นนำของท้องถิ่น

ภาพรวมของการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอพานทองนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่อื่นๆของจังหวัดชลบุรี คืออยู่ภายใต้อิทธิพลของเครือข่ายที่รู้จักกันในชื่อ "บ้านใหญ่" ภายใต้การนำของ "กำนันป." ซึ่งในส่วนแรกจะขอกกล่าวถึงการสร้างอิทธิพลและเชื่อมโยงผู้นำในองค์กรท้องถิ่นทั้งหมดในจังหวัดชลบุรีของกำนันป.จนเหนียวแน่นและครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดในจังหวัดชลบุรีซึ่งในที่นี้จะเรียกว่า เครือข่ายบ้านใหญ่ (ผู้จัดการออนไลน์, ระบบออนไลน์)

กำนันป.เข้าสู่เส้นทางการเมืองครั้งแรกนับแต่ปี 2518 ด้วยการหาเสียงให้กับนักการเมืองที่มาจากกรุงเทพฯ คือ นายบุญ ที่มาลงสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี(สส.)เป็นครั้งแรก ซึ่งครั้งนั้นยังเป็นการหาเสียงร่วมอยู่ คือเป็นพันธมิตรกับ "เสี่ยจ." เจ้าของฉายา "เจ้าพ่อตะวันออก" ส่งผลให้นายบุญ ได้เป็นสส. ซึ่งครั้งนั้นได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (ผู้จัดการออนไลน์, ระบบออนไลน์)

ต่อมาในปี 2524 ที่เสี่ยจ.ถูกยิงเสียชีวิต ถือเป็นจุดเริ่มต้นการสร้างเครือข่ายการหาเสียงที่เป็นปึกแผ่นขึ้นในอีก 4 ปีต่อมา เมื่อไม่มีเจ้าพ่อตะวันออกแล้ว ทั้งนักการเมืองและพรรคการเมืองใหญ่ๆก็มุ่งมาที่กำนันป. จนกลายเป็นหัวคะแนนเบอร์หนึ่งอย่างเต็มตัว

กำนันป.ได้จัดวางตัวบุคคลที่เป็นหัวคะแนนอย่างเป็นระบบโดยอาศัยองค์กรกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่จังหวัดชลบุรี นับแต่ปี 2528 เป็นต้นมาด้วยการส่งนายวน.น้องเขยซึ่งเป็นกำนันตำบลห้วยกะปิในขณะนั้น(ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ขึ้นเป็นประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านจังหวัดชลบุรี ควบคุมองค์กรซึ่งถือเป็นเครือข่ายหัวคะแนนหลักที่กระจายอยู่ทั่วทุกหัวระแหงของจังหวัดชลบุรีอย่างเป็นระบบ (ผู้จัดการออนไลน์, ระบบออนไลน์)

นั่นคือการสร้างฐานคะแนนเสียงของกำนันป.ได้พัฒนาขึ้นมาหลังจากการช่วยให้นักการเมืองที่มาจากถิ่นอื่นลงสมัครในจังหวัดชลบุรีทั้งสองเขตเลือกตั้ง(เดิมมี 2 เขตปัจจุบันแบ่งเป็น 7 เขต) จนสามารถสร้างเครือข่ายหัวคะแนนได้อย่างเป็นระบบ จากที่เคยหาเสียงให้กับนักการเมืองต่างถิ่น กำนันป.จึงได้ผันตัวเองมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกเลือกตั้งของแต่ละพรรคการเมืองที่ตนสังกัด มีเจ้าหน้าที่ทำงานเป็นระบบ พร้อมทั้งงานที่ปรึกษาและระบบข้อมูลที่รอบด้าน สามารถเอาชนะนักการเมืองคู่แข่งได้ตลอดมาไม่เว้นแม้กระทั่งนักการเมืองลูกน้ำเค็มโดยกำเนิดที่ได้รับการขนานนามว่าวีรบุรุษประชาธิปไตยอย่างนายอ.และลูกทิมได้ (ผู้จัดการออนไลน์, ระบบออนไลน์)

หลังจากการหาเสียงให้กับนักการเมืองภายนอกมานานจนสามารถสร้างและพัฒนาระบบหัวคะแนนของตนเองอย่างเป็นระบบ กำนันป.จึงได้ส่งคนของตนเองลงเล่นการเมืองด้วยการส่งนายนิ.น้องภรรยาาลงสู่สนามการเมืองโดยเริ่มได้เข้าจากการเมืองระดับเล็กในตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดชลบุรี ขึ้นไปเป็นประธานสภาจังหวัด จนขึ้นสู่เวทีการเมืองระดับชาติเป็นส.ส.เขต 2 ชลบุรี ก้าวขึ้นสู่ศูนย์กลางอำนาจของรัฐในตำแหน่งรัฐมนตรี (ผู้จัดการออนไลน์, ระบบออนไลน์)

กำนันป.ได้สร้างสายสัมพันธ์กับนักการเมือง ทหาร และข้าราชการมาอย่างต่อเนื่องหนึ่งโนนั้น คือ การสนิทสนมกับพลเอกสุ. หัวหน้าคณะที่ทำการรัฐประหารในปี 2534 ทำให้กำนันป.มีบารมีกว้างขวางตามไปด้วย หลังจากนั้นในปี 2535 กำนันป.เข้าร่วมกับพรรคสามัคคีธรรมซึ่งมีคณะทหารสนับสนุน ส่งนายนิ. ในฐานะรองหัวหน้าพรรคลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่เกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬขึ้นในปีเดียวกันต้องมีการเลือกตั้งครั้งที่สอง ซึ่งในครั้งนี้นายนิ. เกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ขณะเดินทางไปช่วยพรรคการเมืองปราศรัยหาเสียงที่ภาคอีสานเสียชีวิต กำนันป.จึงส่งนายสย. บุตรชายคนโตลงสมัครแทน ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่เวทีการเมืองระดับชาติอย่างเต็มตัวของครอบครัวที่ชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า "บ้านใหญ่" (ผู้จัดการออนไลน์, ระบบออนไลน์)

ในช่วงเวลาหลังปี 2535 การจัดวางห้วคະແນທາງກາງເມືອງຂອງກຳນັນປ.ເປັນລະບົບ ມາຍິ່ງຂຶ້ນ ຕໍ່ມາເມື່ອມີການຈັດຕັ້ງອົງກອນສ່ວນທ້ອງຖິ່ນໃນຮູບແບບຕ່າງໆທັງເທສບາດ ອົງກອນ ບຸກຄົນສ່ວນຈັງຫວັດແລະອົງກອນບຸກຄົນສ່ວນຕໍາບາດ ກຳນັນປ.ກໍ່ເຂົ້າໄປມີສ່ວນໃນການຈັດວາງກຳລັງຄົນ ທຳກິດຈະກຳເພີ່ມຂຶ້ນເທົ່າກັບເພີ່ມຄວາມເຂັ້ມແຂັງໃຫ້ກັບເຄືອຂ່າຍເພີ່ມຂຶ້ນທີ່ຕົນເອງກຸມອຳນາຈອຸ ໃຫ້ເປັນປຶກແຜ່ນຈົນວາງໃຈໄດ້ວ່າຕ້ອງໄດ້ຮັບຊ່ວຍຊະນະໃນການເລືອກຕັ້ງທຸກຄັ້ງແລະຄອບຄຸມທຸກອຸໜີໃນພື້ນທີ່ ຈັງຫວັດຊນຸນຸນຸນຸນທ້ອງຖິ່ນທັງລື້ນ 105 ແຫ່ງ (ຜູ້ຈັດການອອນໄລນິ່ງ, ລະບົບອອນໄລນິ່ງ)

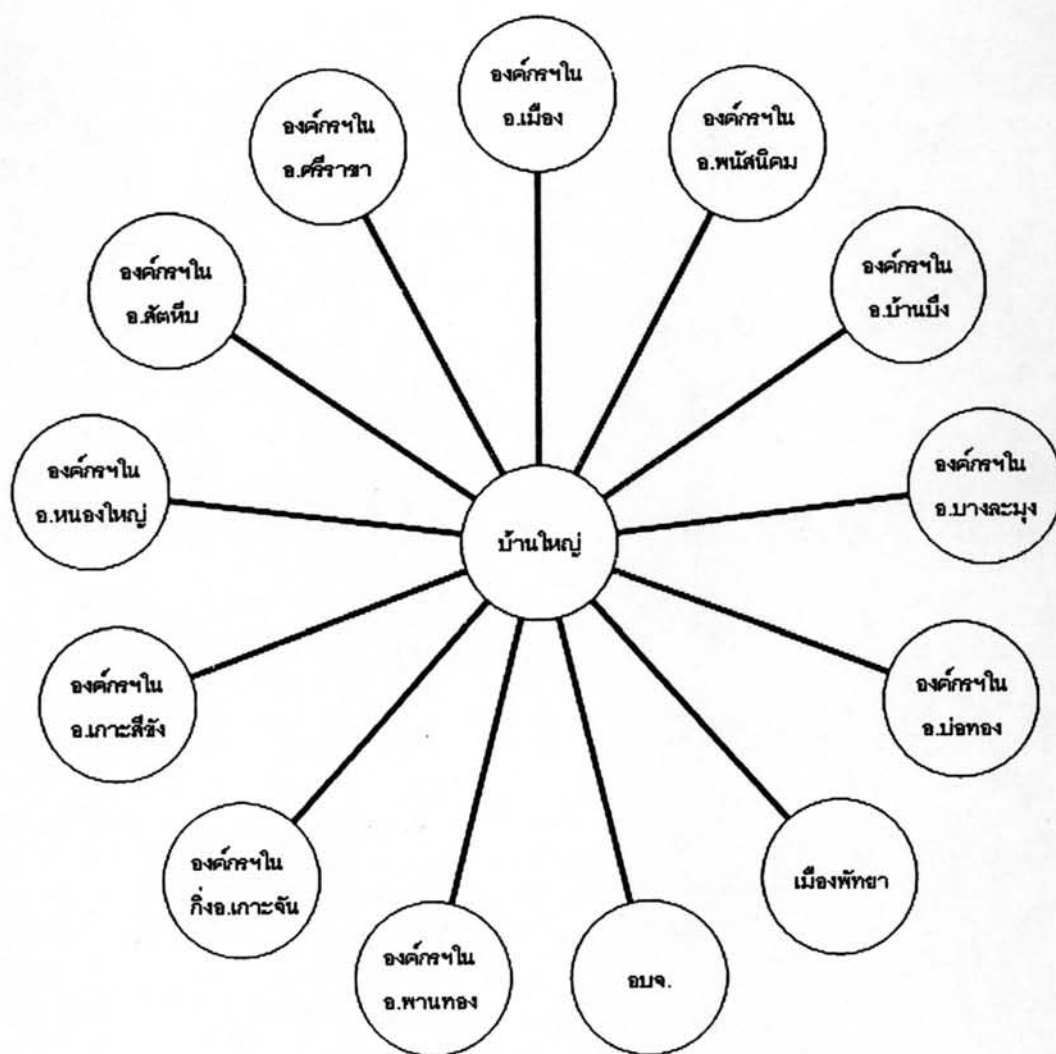
ການຮັກສາຄວາມເປັນປຶກແຜ່ນຂອງເຄືອຂ່າຍຈຳເປັນຕ້ອງອາດສາມາດໃນການ ຈັດສຸກຜົນປະໂຫຍດໃຫ້ກັບສາມາດຂອງເຄືອຂ່າຍໄດ້ເປັນອາດ ມີທຸກຮ່າງກຳລັງອັນ ໄດ້ແກ່ ຈົນເປັນ ຕົວຢ່າງເລີຍ ຈິ່ງປຶກເສດໄດ້ວ່າ ການເຂົ້າມາມີອຳນາຈຂອງກຳນັນປ.ໃນການເມືອງເຖິງຂ້ອງກັບການ ແສງກາແລະຂ່າຍຜົນປະໂຫຍດໃຫ້ກັບຕົນເອງລວມໄປເຖິງພວກທ້ອງ (ຜູ້ຈັດການອອນໄລນິ່ງ, ລະບົບ ອອນໄລນິ່ງ) ກຳນັນປ.ປະກອບຮຸກຮົງກຳລັງເລີຍຕົວເອງຈາກບຸກຄົນທີ່ເປັນບຸກຄົນທີ່ເຫມາະ ກ່ອສຳຮັດຄວາມ ນາທາງ ການພັດທະນາບ້ານເກີດອາດເປັນຮຸກຮົງກຳລັງພື້ນຖານທາງບາງແສນ ທ້ອງ 2529 ເປັນຕົ້ນມາ ທຳກິດຈະກຳລຸກຮຸກຮົງໃນພື້ນທີ່ອາດຕໍ່ເນື່ອງ ການກຸມອຳນາຈໃນເທສບາດຕໍາບາດແສນສຸກຮຸກຮົງທຳກິດຈະກຳ ຕໍາບາດທ້ອງເຖິງແລະຮ່າງແຮມ ແລະຮຸກຮົງອື່ນໆທັງທີ່ຖືກແລະຜິດກຳລັງ ເຊັ່ນ ຈຳກັດໄດ້ດິນແລະ ຕໍາບາດຕໍາບາດກຳລັງ (ຜູ້ຈັດການອອນໄລນິ່ງ, ລະບົບອອນໄລນິ່ງ)

ເມັດຈົນຈາກບຸກຄົນທີ່ມາຈາກກະທຳຕ່າງໆທີ່ນັກການເມືອງໃນສັງຄັດກຸມກຳນັນປ. ເຂົ້າໄປຕໍາບາດຕໍາບາດຮຸກຮົງໄດ້ຜ່ານມາລຸກໃນພື້ນທີ່ທີ່ເຖິງເປັນສ່ວນໜຶ່ງທີ່ກຳນັນປ.ກັບເຄືອຂ່າຍມີແສງ ຮ່າງໄດ້ມາກຳລັງຈາກການຮັບເຫມາະກຳລັງແລະນຳມາຈັດສຸກແລະໃຫ້ເປັນແສງທຸກສັນຍາສຸກຮຸກຮົງ ເສຍການເລືອກຕັ້ງໄດ້ ຈິ່ງໃນການເລືອກຕັ້ງແຕ່ລະຄັ້ງອົງກອນກຳນັນປ.ໃຫຍ່ບ້ານ ອບຕ. ອບຈ. ເທສບາດ ຕ່າງໆ ທັງ 105 ແຫ່ງ ທີ່ມີຜູ້ນຳຮຸກຮົງທ້ອງຖິ່ນມາກຳລັງກວ່າພັນຄົນ ຄຸມເພີ່ມຂຶ້ນໃນລະດັບຮ່າງລຸກມາທີ່ມີ ມາກເກີດສາມພັນຄົນ ເວລາເສຍໄດ້ວ່າຄັ້ງໄດ້ດ້ວຍເພີ່ມຂຶ້ນຈັດຕັ້ງທີ່ມີອຸໜີເຖິງສ.ເສ.ເສ.ທັງ 7 ເສດ ເລືອກຕັ້ງຂອງຊນຸນຸນຸນຸນມີອຸໜີ 30,000-50,000 ເສຍຂຶ້ນໄປ (ຜູ້ຈັດການອອນໄລນິ່ງ, ລະບົບອອນໄລນິ່ງ)

ໃນທາງກັບກັນໃນການເລືອກຕັ້ງລະດັບທ້ອງຖິ່ນຫຼືລະດັບລ່າງ ພວກສ.ສ.ກໍ່ຈະມາຮຸກຮົງ ເສຍໃຫ້ເສຍກັນ ເຊັ່ນການເລືອກຕັ້ງສາມາດສາມາດ ສາມາດສາມາດສາມາດສາມາດສາມາດ ອົງກອນບຸກຄົນສ່ວນຈັງຫວັດແລະສາມາດສາມາດສາມາດສາມາດສາມາດສາມາດສາມາດສາມາດສາມາດ ການເລືອກຄົນມາລຸກສາມາດ ຖືກເລືອກຈາກບຸກຄົນທ້ອງຖິ່ນໃຫຍ່ແລະນຳມາເສຍຂຶ້ນໄປຍັງກຳນັນປ.ເພື່ອຮຸກຮົງອື່ນ (ຜູ້ຈັດການ ອອນໄລນິ່ງ, ລະບົບອອນໄລນິ່ງ)

การคัดสรรคนเข้าสู่ตำแหน่ง 105 องค์การนั้น ส่วนต้องทำงานตอบแทนกันโดยอัตโนมัติทั้งสิ้นเป็นการจัดวางตัวอย่างชัดเจนทุกครั้ง มีการแบ่งคนคุมจุดเลือกตั้งอย่างเป็นระบบ และทุกคนที่เข้ามาอยู่ในเครือข่ายต้องรู้หน้าที่ของตนเอง หัวคะแนนใหญ่ต้องให้ความช่วยเหลือทันทีที่หัวคะแนนในระดับรองๆ เดือดร้อน รวมถึง หัวคะแนนระดับรองก็ต้องจัดวางตัวคนไปวิ่งเต้นทางคดีความยามชาวบ้านเดือดร้อนเช่นกัน ซึ่งต้องอาศัยการจัดสรรประโยชน์และธุรกิจกับการการเมืองให้ลงตัว บรรดาหัวคะแนนใหญ่ๆ ที่มีชั้นระดับนายกเทศมนตรีและเทศมนตรี ซึ่งผู้คนเหล่านั้นมักมีบริษัทรับเหมาหนุนอยู่เบื้องหลังเป็นรายได้ที่เป็นกอบเป็นกำ สามารถเอามาอุดหนุนจนเจอกับการหาเสียงได้ทันที นอกจากนี้เมื่อหัวคะแนนมีระดับเหล่านั้นเป็นตัวแทนจำหน่ายเบียร์สุราและบุหรี่ ที่กำหนดป.ได้รับมาจากนักธุรกิจใหญ่ๆ ในกรุงเทพฯ ก็แบ่งรายได้เอามาไว้เลี้ยงดูบรรดาหัวคะแนนในระดับรองๆ ลงมาตามชุมชนต่างๆ ยิ่งไปกว่านั้นบรรดากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหลายต่างก็มีธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง รับเหมาบรรทุกดินเพื่อถมที่ให้แก่นักธุรกิจที่มาสร้างบ้านจัดสรรหรือมาลงทุนสร้างนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ ล้วนเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงกัน (ผู้จัดการออนไลน์, ระบบออนไลน์)

ภาพที่ 5 เครือข่ายอิทธิพลการเมืองระดับจังหวัด เชื่อมโยงองค์กรกำนันผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ทั้งหมด 105 แห่ง

แม้สภาพทางการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอพานทองจะคล้ายคลึงกับพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดชลบุรี คือ อยู่ภายใต้เครือข่ายบ้านใหญ่ที่มีการเชื่อมโยงดังที่กล่าวมาแล้วนั้น แต่ในอดีตที่ผ่านมา ก่อนการเลือกตั้งผู้บริหารโดยตรงในครั้งนี้ ก็พอจะมีกลุ่มคนซึ่งแม้มีจำนวนไม่มากและไม่ยืนยาวพอที่จะเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายได้อย่างชัดเจน แต่ก็ถือได้ว่าเป็นชนชั้นนำกลุ่มอื่นปรากฏขึ้นมาเป็นคู่แข่งทางการเมืองกับเครือข่ายบ้านใหญ่ให้เห็นในพื้นที่อยู่บ้าง ซึ่งตัวอย่างของกลุ่มคู่แข่ง(counter elite)ได้แก่กลุ่มของนายช. อดีตกำนันคนดังคนหนึ่งในพื้นที่

นายช. มีกิจการรับเหมาและประมูผลงาน 2 บริษัท ถือเป็นผู้มีอิทธิพลคนหนึ่งในพื้นที่ที่ภูมฐานคะแนนเสียงส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลที่ตนเป็นกำนันและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นที่หมายตาของพรรคการเมืองต่างๆ ที่จะดึงมาเป็นหัวคะแนนให้ แต่มิใช่เครือข่ายเดียวกับบ้านใหญ่เห็นได้จากการเป็นหัวคะแนนให้กับพรรคการเมืองที่เป็นคู่แข่งของพรรคการเมืองที่บ้านใหญ่สังกัดอยู่ในการเลือกตั้งระดับชาติทุกครั้ง ซึ่งนายช. พยายามขยายอิทธิพลด้วยการส่งน้องชาย คือ นายว. ลงสมัครและได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด(สจ.) แต่การเป็นสจ. ที่ไม่ได้อยู่ภายใต้เครือข่ายของบ้านใหญ่ทำให้นายว. ไม่มาสามารถดึงงบประมาณมาลงพื้นที่ได้เลย ส่งผลให้คะแนนนิยมลดลง (นายพบ., สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2550)

ความเป็นผู้ทรงอิทธิพลของนายช. เห็นได้ชัดจากการถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังคดีลอบสังหารและลอบยิงผู้กว้างขวางทั้งในและนอกพื้นที่หลายคน ตัวอย่างเช่น การตายของกำนันล. รวมไปถึงกรณีที่กำนันจ. คนดังถูกลอบยิง ในช่วงหาเสียงแต่โชคดีที่รอดชีวิตมาได้โดยได้รับบาดเจ็บเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (นายพบ., สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2550)

การเมืองท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอพานทองในขณะนั้นจะมีการแข่งขันอย่างเข้มข้นระหว่างชั่วคราวฝ่ายหนึ่งที่เป็นของผู้มีอิทธิพลหลักกับฝ่ายคู่แข่งที่พยายามสร้างและขยายอิทธิพลขึ้นมาท้าทาย แต่การแข่งขันดังกล่าวกลับต้องสลายไปก่อนที่จะเห็นผลในตอนท้ายที่สุดเมื่อนายช. ถูกดล่มยิงเสียชีวิต ซึ่งมีสาเหตุมาจากความแค้นเก่าของผู้มีอิทธิพลคนหนึ่งที่สูงสยว่า นายช. จ้างมือปืนไปไล่ยิงจนได้รับบาดเจ็บก่อน จึงเก็บความแค้นเอาไว้และระแวงว่าอาจจะโดนตามซ้ำ จึงชิงลงมือส่งลูกน้องมาจัดการก่อน และจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้กลุ่มนายช. ลดอิทธิพลลงไปด้วย เห็นได้จากที่นายว. จะสอบตกในการเลือกตั้งทุกครั้ง (นายพบ., สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2550)

ต่อมามีผู้นำหลายคนผลัดเปลี่ยนกันเข้ามามีชื่อเสียงในพื้นที่รวมถึงการก้าวขึ้นมาและกลายเป็นกลไกสำคัญในเครือข่ายบ้านใหญ่ของครอบครัว"นน."ในปัจจุบัน ซึ่งครอบครัว"นน." ถือเป็นกลุ่มหนึ่งที่เป็นผู้มีอิทธิพลใหญ่ เส้นทางการเมืองท้องถิ่นของครอบครัว"นน." เริ่มจากระดับหมู่บ้านและตำบลที่สมาชิกของครอบครัว"นน." เข้ามา เป็นผู้ใหญ่บ้าน และกำนันตำบลกุกไ่ จากการช่วยเหลือของสมาชิกในครอบครัวที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐช่วยให้นายต.ชนะการเลือกตั้งได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน และต่อมาก็ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งกำนันตำบลกุกไ่ (นายต., สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2550) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสั่งสมและขยายอิทธิพลและความมั่งคั่งของครอบครัวในเวลาต่อมา

ครอบครัว"นน." เริ่มสั่งสมและขยายอิทธิพลตลอดจนความมั่งคั่งเรื่อยมาโดยมีปัจจัยอย่างน้อยสองประการที่เอื้อให้อิทธิพลและความร่ำรวยของครอบครัวแผ่ขยายเพิ่มพูนขึ้นอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาอันสั้น ปัจจัยประการแรก คือ หลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพ.ศ.2537 ซึ่งเป็นฉบับแรก ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลกุกไ่ได้ถือกำเนิดขึ้นในปีต่อมา ซึ่งครอบครัว"นน."ได้เข้ามามีอำนาจในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกุกไ่มาโดยตลอดนับตั้งแต่ต้น

ในสมัยแรกนั้นนายต.ควบคุมสองตำแหน่ง คือ กำนัน และประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมัยที่สองนายต.ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และให้นายผ.สมาชิกในครอบครัวมานั่งตำแหน่งเป็นกำนันแทน(แม้จะต้องมีการเลือกตั้งแต่ในความเป็นจริงนั้นไร้คู่แข่ง) ส่วนสมัยต่อๆมาก็เป็นการสลับตำแหน่งกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว"นน." (นายต., สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549) จนอาจกล่าวได้ว่าครอบครัว"นน." ได้ผูกขาดอำนาจทางการเมืองและการบริหารในพื้นที่ตำบลกุกไ่ไว้อย่างเบ็ดเสร็จ ทั้งการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตำแหน่งกำนัน และการปกครองส่วนท้องถิ่นในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

และปัจจัยอีกประการหนึ่งซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ครอบครัว"นน." ทรงอิทธิพลขึ้นมาอย่างรวดเร็ว คือ การที่อำเภอพานทองเป็นพื้นที่รองรับภาคอุตสาหกรรม ทั้งนิคมอุตสาหกรรมและโรงงานอุตสาหกรรมนอกนิคมฯจำนวนมาก จึงทำให้ผู้ประกอบการที่ต้องการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ๆหลั่งไหลเข้ามาในพื้นที่อำเภอพานทอง ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อย่างต่อเนื่องรวดเร็วอย่างเห็นได้ชัด จากเดิมที่พื้นที่ส่วนใหญ่จะใช้เพื่อการเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนาทุ่ง และ ฟาร์มเลี้ยงไก่และสุกร ที่ดินมีราคาต่ำ แต่ในปัจจุบันมี

การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมและธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้องขึ้นตามมาเป็นจำนวนมาก ทั้งธุรกิจด้านที่อยู่อาศัย บ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์ คอนโดมิเนียม ห้างเช่า บ้านเช่า เนื่องจากมีประชากรแฝงจากภาคอุตสาหกรรมไหลเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งธุรกิจด้านอื่นๆ เช่น ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ซ่อมแซมที่ดิน ร้านค้าที่มีสินค้าทุกชนิดทุกประเภท ไปจนถึงธุรกิจในภาคบริการ เช่น ร้านอาหาร รถเช่า รถรับส่งคนงาน มอเตอร์ไซค์รับจ้าง เป็นต้น ส่งผลให้ความเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานมีเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งราคาที่ดินที่สูงขึ้นมาก ค่าครองชีพก็สูงขึ้น รวมถึงถนนหนทาง ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นตามมาอย่างรวดเร็ว (นายฤ., สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549) และที่เป็นตัวสะท้อนความเจริญทางเศรษฐกิจได้ชัดเจนที่สุด คือ มีธนาคารเพิ่มขึ้นหลายแห่ง จากเดิมที่ทั้งอำเภอมีธนาคารเพียงสองแห่งแต่ปัจจุบันมีเพิ่มขึ้นหลายแห่งกับอีกหลายสาขา

ด้วยเหตุนี้ทำให้สภาพทางเศรษฐกิจของตำบลต่างๆในพื้นที่ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัดรวมถึงตำบลลูกไก่ที่เดิมถือว่าเป็นพื้นที่ที่ขาดศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นบ่อปลา นาทุ่ง ไม่ได้เป็นศูนย์กลางการคมนาคมของอำเภอ จึงเป็นตำบลเล็กๆที่มีความพัฒนาอยู่ในระดับต่ำ มีถนนสายหลักจากตัวอำเภอเข้าสู่ตำบลเป็นถนนลาดยางเพียงสายเดียว ไม่มีน้ำประปาใช้ แต่ภายหลังจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมเข้ามาในพื้นที่อำเภอพานทอง ตำบลลูกไก่ถือว่าเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบในเชิงการเปลี่ยนแปลงมากตำบลหนึ่ง ทำให้ตำบลลูกไก่ในปัจจุบันแตกต่างไปจากอดีตเป็นอย่างมาก พื้นที่ที่เดิมเคยทำเกษตรกรรมแทบจะไม่หลงเหลือให้เห็นเพราะถูกนายทุนกว้านซื้อไปเพื่อขายแก๊สกำไร์และสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนชาวบ้านนั้นหลังจากขายที่ดินแล้วก็มีฐานะดีขึ้นจึงเลิกทำการเกษตร หันมาปลูกห้องเช่าและปล่อยเงินกู้แทน มีโรงงานอุตสาหกรรมตลอดจนสิ่งปลูกสร้าง ร้านค้า ตลาด ร้านอาหาร ผุดขึ้นมาใหม่อยู่ตลอดเวลา มีประชากรแฝงเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้ที่ดินมีมูลค่าสูงขึ้นเป็นอย่างมาก (นายฤ., สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549)

ด้วยการเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนี้ส่งผลให้ องค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆในพื้นที่อำเภอพานทองมีฐานะทางการคลังดีขึ้น ซึ่งรวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลลูกไก่ด้วยที่มีฐานะทางการคลังดีกว่าเดิมมาก (นายต., สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549) ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้ครอบครัว "นน." ส่งสมและขยายอิทธิพลตลอดจนความมั่งคั่งได้เหนือกว่านักการเมืองท้องถิ่นในระดับเดียวกันด้วยผลประโยชน์จากเม็ดเงินงบประมาณของ

องค์การบริหารส่วนตำบลที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี (นายถ., สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549, นายต., สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549)

จากการเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ตำบลถูกไก่อำเภอนายต.และครอบครัวมีช่องทางขยายอิทธิพลของตนเองเพิ่มขึ้นด้วยอาศัยความโดดเด่นเหนือบรรดานักการเมืองในระดับเดียวกันสานสัมพันธ์กับผู้มีอิทธิพลและนักการเมืองในระดับชาติเสมือนเป็นตัวแทนของเครือข่ายรับผิดชอบภาระกิจของเครือข่ายฯในพื้นที่นั่นเอง ความสัมพันธ์ระหว่างนายต.กับบ้านใหญ่เป็นไปในลักษณะอุปถัมภ์ที่มีผลประโยชน์แลกเปลี่ยนกัน เช่น ให้การสนับสนุนและความคุ้มครองธุรกิจต่างๆ เช่น อสังหาริมทรัพย์ การซื้อขายที่ดิน (ซึ่งมีมูลค่าสูงเกินกว่านักการเมืองท้องถิ่นที่เพิ่งเข้าสู่ศูนย์กลางอำนาจในอบต.จะมีศักยภาพเพียงพอ) ผลประโยชน์ตอบแทนที่ได้รับกลับไปนอกจากจะเป็นผลกำไรจากการซื้อขายที่ดินแล้วยังมีการสนับสนุนด้านฐานมวลชนในช่วงการเลือกตั้งในทุกๆระดับ ที่มีการสร้างฐานคะแนนเสียงส่วนใหญ่ในพื้นที่ไว้ให้โดยที่ผู้ลงสมัครแทบไม่ต้องเหนื่อยในการลงพื้นที่เลย (นายถ., สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549, นายต., สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549)

การเป็นฐานเสียงและความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่ทำให้นายต.มีสายสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นกับผู้มีอิทธิพลและนักการเมืองระดับชาตินั้นได้เปิดช่องทางให้ครอบครัวสามารถแผ่อิทธิพลได้มากขึ้นอีก ด้วยการสร้างสายสัมพันธ์กับข้าราชการ นักธุรกิจ และนักการเมืองท้องถิ่น ตลอดจนผู้นำกลุ่มต่างๆในพื้นที่

ในการสร้างสายสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่นทั้งนายกเทศมนตรี นายกองค้การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน รวมถึงข้าราชการฝ่ายท้องถิ่น คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่นั้น นายต.จะให้ความช่วยเหลือกับนักการเมืองท้องถิ่นทุกคนที่เข้ามาขอความช่วยเหลือ เช่น เงินและการวิ่งเต้น เพราะนักการเมืองในพื้นที่ส่วนใหญ่ก็คือนักธุรกิจที่ประกอบธุรกิจที่ต้องการการคุ้มครอง คนเหล่านี้จะเข้ามาอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ทางการเงินและการคุ้มครองของนายต. โดยตอบแทนด้วยฐานคะแนนเสียงและการเปิดโอกาสให้นายต.เข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในพื้นที่ของตนเอง เช่น การเข้าไปรับเหมางานประมูลในองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ (นายถ., สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549, นายต., สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549)

นอกจากนี้หากผู้ได้อุปถัมภ์คนใดจัดงานต่างๆเช่น งานศพ งานบวช นายต.ก็จะให้ความช่วยเหลือ เช่น ไปช่วยงานหรือมอบเงินช่วยเหลือ รวมทั้งการจัดพาคนเหล่านี้ไปเที่ยว

ต่างจังหวัดอยู่เรื่อยๆ และในช่วงการเลือกตั้งระดับชาติหรือจังหวัดก็จะจัดสรรและสั่งการผ่าน
 นักการเมืองท้องถิ่นเพื่อต่อไปยังหัวคะแนนในระดับพื้นที่อีกทอดหนึ่ง (นายจ., สัมภาษณ์, 25
 สิงหาคม 2549) อีกทั้งยังคงคอยเป็นคนกลางทำหน้าที่ประสานความขัดแย้งระหว่างนักการเมือง
 ท้องถิ่นด้วยกันเองให้ประนีประนอมหาข้อตกลงร่วมกันได้ เนื่องจากเป็นผู้ที่ทั้งสองฝ่ายให้ความ
 นับถือ หรือเป็นธุระในทางคดีความ เป็นต้น (นายถ., สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549, นายจ.,
 สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2549)

ในส่วนของ การสร้างสายสัมพันธ์กับนักธุรกิจ (ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นเองส่วนใหญ่ก็
 เป็นนักธุรกิจ) ในพื้นที่นั้นมีการใช้ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการ
 และการเลือกปฏิบัติ เช่น ไม่เข้มงวดกับการตรวจสอบ การจัดเก็บภาษีต่างๆ ตลอดจนอำนวยความสะดวก
 ความสะดวกในการขอใบอนุญาตต่างๆให้ โดยมีผลประโยชน์ในธุรกิจต่างๆเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน
 รวมถึงได้รับการสนับสนุนเงินสิ่งของและความร่วมมือในกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลร้อง
 ขอ (นายถ., สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549, นายจ., สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2549)

นอกจากนี้การสร้างความสัมพันธ์กับนักธุรกิจด้วยการอาศัยอิทธิพลเป็นธุระวิ่งเต้น
 ประสานผลประโยชน์กับหน่วยงานต่างๆของภาครัฐให้ เช่น เจรจากับเจ้าหน้าที่รัฐเรื่องภาษีอากร
 ให้แก่ผู้ประกอบการ วิ่งเต้นสัมปทานจากบริษัทต่างๆให้กับพวกพ้องก็ถือเป็นอีกช่องทางหนึ่ง
 ในการสร้างสายสัมพันธ์กับนักธุรกิจในพื้นที่ เช่นเดียวกับในธุรกิจรถบรรทุก (นายถ., สัมภาษณ์, 20
 กันยายน 2549, นายจ., สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2549)

นอกจากนี้ในธุรกิจบางประเภทที่ต้องอาศัยแรงงานต่างด้าว เช่น ก่อสร้าง และฟาร์ม
 เลี้ยงสัตว์ ที่ผู้ประกอบการนิยมใช้แรงงานต่างด้าวมืดกฎหมายที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน(แรงงานเถื่อน)
 ด้วยเหตุผลที่ว่า การนำแรงงานต่างด้าวไปขึ้นทะเบียน นายจ้างต้องเสียค่าใช้จ่ายครั้งแรกสูง และ
 ปัญหาที่ตามมาคือ เมื่อแรงงานเหล่านั้นมีบัตรเป็นแรงงานถูกกฎหมาย ก็สามารถย้ายออกไป
 ทำงานที่อื่นได้ ซึ่งบางคนก็ย้ายทันทีทำให้ผู้ประกอบการสูญเสียเงินไปมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน
 ธุรกิจก่อสร้างหรือฟาร์มเลี้ยง ซึ่งเป็นงานที่ลำบาก และได้ค่าแรงต่ำ แรงงานที่ถูกกฎหมายก็ไม่
 ยากทำจึงมักย้ายไปทำงานที่อื่น ผู้ประกอบการจึงนิยมใช้แรงงานผิดกฎหมาย เพราะคนกลุ่มนี้
 เป็นคนเถื่อนไม่มีทางย้ายไปทำงานที่อื่นได้ และไร้สิทธิอำนาจที่จะมาต่อรองกับนายจ้างได้ อีกทั้ง
 ค่าแรงยังถูกอีกด้วย ก็ต้องอาศัยเส้นสายของผู้มีอิทธิพลดังกล่าวเช่นกัน (นายถ., สัมภาษณ์, 20
 กันยายน 2549, นายสน., สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)

การสร้างสายสัมพันธ์กับข้าราชการฝ่ายปกครอง เช่น นายอำเภอและปลัดอำเภอทุกคนที่ย้ายปฏิบัติราชการมาในพื้นที่ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากนายอำเภอคือผู้ที่กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงถือเป็นผู้ที่ให้คุณให้โทษกับองค์การบริหารส่วนตำบลได้ตามกฎหมาย การให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของรัฐที่ต้องการชักจูงและรวบรวมคน การจัดงานเลี้ยงรับ-ส่งข้าราชการ เป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างอิทธิพลของนายต. (นายจ., สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2549)

นอกจากข้าราชการในระดับพื้นที่แล้วการสร้างสายสัมพันธ์กับข้าราชการในระดับสูงขึ้นไปเท่ากับการขยายอิทธิพลให้มีเหนือนักการเมืองในระดับเดียวกันด้วย เห็นได้จากการตั้งงบประมาณข้าราชการจังหวัดแบบบูรณาการมาลงในพื้นที่ที่นายต.อ้างว่าอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่รัฐช่วยจัดการเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติให้ได้อย่างรวดเร็ว (นายถ., สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549, นายต., สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549)

ในการเลือกตั้งผู้บริหารโดยตรงขององค์การบริหารส่วนตำบลในครั้งนี้ ผู้มีอิทธิพลคนดังกล่าวถือว่ามิบทบาทสำคัญยิ่งในการให้การสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากการแบ่งเขตเลือกตั้งในการเลือกตั้งแบบใหม่นี้แตกต่างไปจากเดิม กล่าวคือ ในการเลือกตั้งแบบเดิมที่เลือกกันแต่เฉพาะสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น เขตเลือกตั้ง คือ หมู่บ้าน ส่วนตัวผู้ที่จะมาเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นก็ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นเลือกกันเอง ดังนั้นการให้เงินซื้อเสียงสำหรับผู้ที่ต้องการเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ชั้นแรกก็ คือ การซื้อเสียงชาวบ้านในหมู่บ้านที่ตนลงสมัครเพียงหมู่บ้านเดียวเท่านั้น จากนั้นจึงค่อยซื้อตัวสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยตนเองเพื่อให้ได้ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมา(นายวท., สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

แต่ในการเลือกตั้งแบบใหม่นั้นมันแตกต่างไปตรงที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนทั้งตำบล กล่าวคือ เขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งตัวนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นคือ ตำบล หมายความว่าผู้ที่ต้องการเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหากจะต้องใช้เงินซื้อเสียงก็ต้องใช้เงินซื้อเสียงชาวบ้านทั้งตำบลนั้นคือทุกหมู่บ้าน ซึ่งต้องจ่ายเงินมากกว่าเดิมมาก จากการสอบถามนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลายท่าน พบว่าต้องจ่ายเงินเฉลี่ยต่อคนสูงถึงหนึ่งล้านบาทเลยทีเดียว ลำพังตัวผู้สมัครเองบางคนก็ไม่มีฐานะทางการเงินเพียง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพล (นายวช.,

สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2549, นายปย., สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2549, นายสน., สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)

ในพื้นที่ที่มีการแข่งขันน้อยหรือการเลือกตั้งถูกผูกขาดโดยผู้สมัครคนเดียวอยู่แล้ว ผู้สมัครอาจไม่ต้องกังวลกับฐานเสียงที่ตนเองผูกขาดอยู่แล้วก็จริง แต่การซื้อเสียงก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อรักษาฐานเสียงที่เหนียวแน่นให้คงอยู่กับตนเองตลอดไป แต่สำหรับพื้นที่ที่มีการแข่งขันสูงกันแต่คู่แข่งมีสายสัมพันธ์หรืออยู่ภายในการอุปถัมภ์ของผู้มีอิทธิพลคนเดียวกัน ผู้มีอิทธิพลคนดังกล่าวถือว่ามิบทบาทในการเจรจาเพื่อหาทางให้สองฝ่าย สามฝ่าย หรือมากกว่า ตกลงผลประโยชน์ร่วมกัน โดยอาจให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดลงสมัครเพียงคนเดียว ส่วนคนที่เหลือถอนตัว โดยให้ฝ่ายที่ได้ลงสมัครจ่ายเงินค่าตัวให้หรือให้แบ่งผลประโยชน์จากงานประมูลในกรณีที่มีฝ่ายใดเป็นผู้รับเหมา รวมทั้งการสนับสนุนทางการเงินเพื่อแลกกับฐานคะแนนเสียง และผลประโยชน์ในองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนพื้นที่ที่มีการแข่งขันกันสูงแต่คู่แข่งไม่ได้มีสายสัมพันธ์กับผู้มีอิทธิพลคนเดียวกันก็จะให้การสนับสนุนเฉพาะแก่ฝ่ายที่อยู่ในอุปถัมภ์นั่นเอง (นายถ., สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549)

ไม่เพียงแต่เฉพาะในช่วงเลือกตั้งเท่านั้น แม้กระทั่งผ่านการเลือกตั้งจนได้ทั้งฝ่ายสภาท้องถิ่นและฝ่ายบริหารแล้ว บทบาทของผู้มีอิทธิพลคนดังกล่าวต่อการเมืองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆก็ยังคงปรากฏให้เห็นกันอยู่เสมอ เช่น การเข้าไปเป็นคนกลางไกลเกลี่ยความขัดแย้งระหว่างนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกับเสียงข้างมากในสภาที่เป็นฝ่ายตรงข้ามซึ่งต่างฝ่ายต่างเล่นการเมือง ฝ่ายสภาท้องถิ่นไม่ยอมรับร่างหลักการแห่งข้อบัญญัติงบประมาณฯ ที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเสนอจนความขัดแย้งบานปลายถึงขั้นที่สภาท้องถิ่นเกือบต้องถูกสั่งยุบส่งผลเสียต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องหยุดชะงัก จึงต้องอาศัยคนกลางที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับนั่นก็คือผู้ที่ทั้งสองฝ่ายอยู่ใต้อุปถัมภ์เข้ามาไกลเกลี่ยให้สองฝ่ายพบกันครึ่งทาง คือให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแก้ไขร่างข้อบัญญัติงบประมาณฯใหม่ให้กระจายไปทั่วทุกหมู่บ้านอย่างเท่าเทียมและให้ฝ่ายสภาท้องถิ่นอนุมัติรับหลักการแห่งข้อบัญญัติฯดังกล่าว (นายวท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายปย., สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2549, นายสน., สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)

สำหรับในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งนั้นจะมีลักษณะเดียวกันคือ มีการเชื่อมโยงกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่น หัวหน้าคณะระดับชุมชนและชาวบ้าน ซึ่งในการเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น หัวหน้ากลุ่ม(นายกอบต.)จะแจกจ่ายเงินให้กับหัวหน้าคณะ และ

ห้วคະແນจะนำไปแจกจ่ายให้กับชาวบ้านที่เป็นกลุ่มเครือญาติ เพื่อนฝูงของตนเองอีกทอดหนึ่ง ซึ่งนอกจากผลประโยชน์เชิงวัตถุแล้ว นักการเมืองอาจอาศัยความรู้สึกผูกพันให้ชาวบ้านรู้สึกว่ามีช่องทางพึ่งพา เช่น ฝากงานให้ หรือเป็นธุระทางคดีความ เป็นนายหน้าประกันตัว ซึ่งความช่วยเหลือดังกล่าวอาจผ่านทางห้วคະແນ หรือชาวบ้านเข้ามาหาโดยตรงเลยก็ได้ (นายวช, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2549, นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)

ห้วคະແນในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีทั้งที่เป็นผู้นำชุมชนเอง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือตัวผู้ลงสมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ไปจนถึงชาวบ้านธรรมดาที่มีฐานะความเป็นอยู่ไม่ต่างจากชาวบ้านทั่วไป โดยลักษณะของห้วคະແນอาจแบ่งได้เป็นสองประเภท คือ

1.ประเภทที่ยึดตัวบุคคลเป็นหลัก คือ รู้จักนักการเมืองเป็นการส่วนตัว โดยได้รับการอุปถัมภ์จากนักการเมือง และจะช่วยเหลือนักการเมืองคนเดิมตลอด

2.ประเภทที่ยึดผลประโยชน์ตอบแทนเป็นหลัก นักการเมืองจะเข้าหาโดยเสนอสิ่งตอบแทนแลกเปลี่ยนให้ การสนับสนุนขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่นักการเมืองเสนอให้

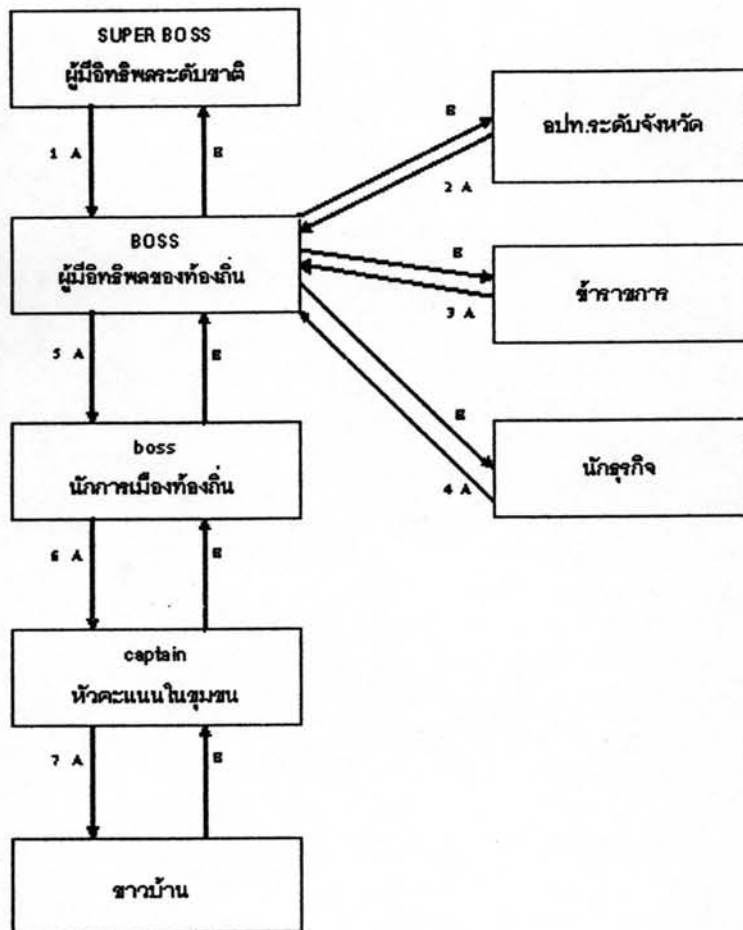
ตัวอย่างห้วคະແນที่ผูกพันกับตัวนักการเมือง เช่น นางอ้อย(นามสมมติ) มีอาชีพขั้วรถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง ที่มีฐานะเหมือนกับคนอื่นในชุมชน เป็นหัวหน้าวินมอเตอร์ไซค์แห่งหนึ่ง และที่บ้านยังมีโต๊ะสนุกเกอร์ให้เช่า นางอ้อยเป็นคนมีน้ำใจชอบช่วยเหลือเพื่อนฝูง จะคุมห้วคະແນเสี่ยงกลุ่มมอเตอร์ไซค์รับจ้างด้วยกันและกลุ่มวัยรุ่นที่มาเล่นสนุกเกอร์ รวมทั้งเพื่อนบ้านในละแวกเดียวกันประมาณ 50-70 เสี่ยงให้กับนักการเมืองท้องถิ่นคนเดิมมาตลอด เพราะได้รับความช่วยเหลือ เช่น ช่วยวิ่งเต้นให้ตอนที่ลูกชายนางอ้อยถูกจับคดียาบ้า ฝากงานให้ลูกสาวนางอ้อย และเคลียร์ปัญหาวินมอเตอร์ไซค์ซ้อนทับกัน ซึ่งจะได้รับเงินมาจ่ายให้ชาวบ้านห้วละ200-500บาท โดยนางอ้อยบอกว่า "ฉันไม่เคยเอาเองเลยแม้แต่บาทเดียว แกเป็นผู้มีพระคุณ ไม่ต้องให้ตั้งค์ฉันก็ช่วยแกตลอดอยู่แล้ว" (นางอ้อย, สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2549)

ส่วนห้วคະແນอีกประเภทหนึ่งที่ยึดผลประโยชน์เป็นหลัก ยกตัวอย่างเช่น คุณครูสมศักดิ์(นามสมมติ) มีตำแหน่งเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และเป็นอาจารย์โรงเรียนวัดแห่งหนึ่ง เป็นคนที่ชาวบ้านให้การยอมรับนับถือ เพราะชอบช่วยเหลือคนอื่น ทำให้นักการเมืองมักจะ

เข้ามาขอให้ช่วยเป็นหัวคะแนนให้ ซึ่งแต่ละครั้งจะตัดสินใจช่วยใครนั้นจะพิจารณาว่า ใครให้ผลตอบแทนดีกว่าและชาวบ้านนิยมใคร ก็จะช่วยคนนั้นโดยไม่ได้คำนึงถึงคุณสมบัติอื่นๆของนักการเมือง (นายสมศักดิ์, สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2549)

เหตุที่การใช้ระบบหัวคะแนนและการสร้างความสนิทสนมกับชาวบ้านมีความสำคัญในการชี้ขาดการแพ้-ชนะการเลือกตั้งที่จะเป็นคุณสมบัติของนักการเมืองที่ดีหรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่ชาวบ้านควรคำนึงถึงผลระยะยาวจากการเมือง เป็นเพราะชาวบ้านมองการเมืองเป็นเพียงเรื่องของชีวิตประจำวัน ไม่ได้เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่สิ่งที่ดีกว่าหรือสังคมอุดมคติ หรือบางทีอาจเป็นเพราะชาวบ้านไม่รู้เลยด้วยซ้ำว่าตนมีสิทธิอะไร การมีส่วนร่วมทางการเมืองคืออะไร และตนจะได้อะไรจากมันอย่างแท้จริง อีกทั้งอาจเป็นเพราะในบรรดาตัวเลือกที่มีนั้นหาได้มีคุณสมบัติแตกต่างกันไม่ "คนเล่นการเมืองเขาก็ต้องหวังประโยชน์เป็นธรรมดา" ดังนั้น "ในเมื่อไม่ต่างกัน ก็เลือกคนที่ให้มากกว่า" หรือ "เลือกคนที่ช่วยเรา ที่เราพึ่งได้" (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2549) การเลือกตั้งจึงกลายเป็นเรื่องของผลประโยชน์เฉพาะหน้าและการตอบแทนบุญคุณ

ภาพที่ 6 : เครือข่ายอิทธิพลทางการเมืองและการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์

- 1.A: ผู้มีอิทธิพลและนักการเมืองระดับชาติอาศัยตำแหน่งในรัฐบาลเปิดโอกาสทางธุรกิจและคอยให้ความคุ้มครองธุรกิจและให้การสนับสนุนทางการเงิน
 B: ผู้มีอิทธิพล(นักการเมือง)ในท้องถิ่นจัดสรรผลประโยชน์และให้การสนับสนุนด้านฐานมวลชน
- 2.A: องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด = จัดสรรงบประมาณและความคุ้มครอง
 B: ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น = ให้การสนับสนุนด้านฐานมวลชน
- 3.A: ข้าราชการ = ใช้ตำแหน่งเปิดโอกาสและให้การคุ้มครองธุรกิจ เปรียบกับข้าราชการระดับสูงให้
 B: ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น = จัดสรรผลประโยชน์ให้และเจรจาต่อรองกับนักการเมืองที่มีอำนาจให้คุณให้โทษ ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของรัฐที่ต้องการระดมคน

- 4.A: นักธุรกิจ = จัดสรรผลประโยชน์ให้(นักธุรกิจกับนักการเมืองท้องถิ่นอาจเป็นคนเดียวกันก็ได้)
 B: ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น = ใช้ตำแหน่งคุ้มครองธุรกิจ เปรียบกับข้าราชการและนักการเมืองที่มีอำนาจให้คุณให้โทษได้ให้
- 5.A: ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น = เปรียบเทียบกับผู้มีอำนาจเหนือกว่าและให้การสนับสนุนด้านการเงิน
 B: นักการเมืองท้องถิ่น = ใช้ตำแหน่งเปิดโอกาสทางธุรกิจ ให้การสนับสนุนด้านฐานมวลชน
- 6.A: นักการเมืองท้องถิ่น = ให้ผลประโยชน์ทางวัตถุและให้ความรู้สึกผูกพัน ให้ชาวบ้านรู้สึกว่ามีช่องทางพึ่งพา
 B: หัวคะแนนในชุมชน = ให้คะแนนเสียงในการเลือกตั้ง
- 7.เป็นส่วนหนึ่งในการอุปถัมภ์ภายในชุมชนระหว่างหัวคะแนนกับชาวบ้านในช่วงการเลือกตั้งที่มีการแลกเปลี่ยนกัน
 A: หัวคะแนนในชุมชน = ให้เงินจูงใจให้ออกมาเลือกตั้ง
 B: ชาวบ้าน = ให้คะแนนเสียงในการเลือกตั้ง

การเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบล

ในส่วนที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นภาพรวมของโครงสร้างการเมืองท้องถิ่นในระดับอำเภอมาแล้ว ในส่วนนี้จะกล่าวถึงการเมืองที่เกิดขึ้นในระดับตำบลผ่านการเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยจะกล่าวถึงความเป็นมาเกี่ยวกับการเมืองของแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้งผู้บริหารโดยตรง

องค์การบริหารส่วนตำบลตุ๊กตา

ก่อนการเลือกตั้งผู้บริหารโดยตรงนั้นการเมืองภายในองค์การบริหารส่วนตำบลตุ๊กตา ภายใต้โครงสร้างที่ฝ่ายบริหารมาจากสภา มีการแบ่งกลุ่มการเมืองออกเป็นกลุ่มย่อยๆ อยู่หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มของอดีตกำนัน กลุ่มหมู่ 1 กลุ่มหมู่ 3 ซึ่งผู้ที่อยากเป็นฝ่ายบริหารหรือนายกอบต. นั้นจะใช้วิธีเอาเงินซื้อตัวสมาชิกสภาอบต. ด้วยกันบางคนให้มาอยู่ฝ่ายเดียวกัน เพื่อให้ตนถือเสียงข้างมากในสภาท้องถิ่น จากนั้นเมื่อได้เข้าสู่ตำแหน่งก็จะแสวงหาผลประโยชน์จากงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลและจัดสรรให้กับสมาชิกที่สนับสนุนตน โดยไม่จำเป็นต้องสนใจเสียงข้างน้อย เพราะทราบดีว่าการจัดสรรผลประโยชน์ยังคงดี เสถียรภาพของฝ่ายบริหารก็ย่อมไม่ถูกสั่นคลอน ทำให้ฝ่ายบริหารภายใต้โครงสร้างที่ฝ่ายบริหารมาจากสภานั้นอยู่ในตำแหน่งได้อย่างยาวนานจนครบวาระ และบริหารจัดการได้อย่างราบรื่น (นายวท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายช, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลตุ๊กตานั้นมีการรวมตัวกันลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอบต. ภายใต้สังกัดกลุ่มจำนวนสองกลุ่มโดยไม่มีผู้สมัครอิสระเลย ได้แก่ กลุ่มของนาย ส. อดีตนายกอบต. ที่ผูกขาดอำนาจมาตลอด ในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกอบต. มีผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาอบต. ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอดีตสมาชิกสภาท้องถิ่นสมัยที่แล้วที่เคยอยู่ฝ่ายเสียงข้างมากจำนวน 16 คน กับกลุ่มของนายท. ที่เป็นหัวหน้ากลุ่มและผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกอบต. มีผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาอบต. ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือฝ่ายเสียงข้างน้อยในสภาในสมัยที่ผ่านมาจำนวน 16 คน เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีอดีตผู้ใหญ่บ้านและข้าราชการอีกสองคนที่ลงแข่งขันชิงตำแหน่งนายกอบต. แต่ก็ไม่ใช่คู่แข่งที่มีศักยภาพเท่ากับสองคนแรก (เนื่องจากภายหลังจากการเลือกตั้งได้คะแนนเพียงไม่กี่เสียง) (นายวท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายช, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

ภายหลังการเลือกตั้งปรากฏว่านายท. ชนะการเลือกตั้งอย่างฉิวเฉียดมีคะแนนเสียงมากกว่าอดีตนายกอบต. ซึ่งเป็นผู้สมัครคู่แข่งเพียงไม่กี่สิบคะแนนเท่านั้น ซึ่งการที่อดีตนายกอบต. สอบตกเพราะได้คะแนนเสียงน้อยกว่าเป็นเพราะ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่มาของฝ่ายบริหารให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงนั้น ทำให้มีการซื้อเสียงกันอย่างหนักเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งผู้บริหารโดยตรง และหัวคะแนนที่สำคัญซึ่งเป็นปัจจัยชี้ขาดการแพ้ชนะคือผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านต่างๆ การแย่งชิงความได้เปรียบด้วยการซื้อเสียงผ่านตัวผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นไปอย่างเข้มข้น ซึ่งผู้ชนะอาศัยเม็ดเงินจำนวนมาก(เป็นล้านบาท) ทุ่มเพื่อซื้อเสียงชาวบ้านผ่านผู้ใหญ่บ้านที่เป็นคนรุ่นใหม่ที่ไม่ได้มีสายสัมพันธ์กับอดีตนายกอบต.คนเก่า ในขณะที่ผู้ใหญ่บ้านอีกส่วนหนึ่งก็เป็นคนเก่าที่มีความสัมพันธ์กับอดีตนายกอบต.มาอย่างยาวนาน ทำให้ผลการแข่งขันออกมาสูสีกันเป็นอย่างมาก (นายวท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายช, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

ผู้สมัครหน้าใหม่จึงได้เป็นนายกอบต. โดยมีสมาชิกในกลุ่มได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอบต.ทั้งสิ้น 6 คน ในขณะที่ฝ่ายตรงข้ามคือ กลุ่มของอดีตนายกฯ มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอบต.จำนวน 10 คนซึ่งมากกว่าฝ่ายของนายกอบต.ถึง 4 คน ส่วนนายส. อดีตนายกฯหัวหน้ากลุ่มsobตก ต่อมาได้มีการยุบองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่และนำมารวมเข้าอีก 2 หมู่บ้าน ซึ่งมีสมาชิกสภาอบต.จำนวน 4 คน ทำให้อบต.ตุ๊กตามีพื้นที่ความรับผิดชอบทั้งสิ้น 10 หมู่บ้าน มีสมาชิกสภาอบต.ทั้งสิ้น 20 คน ซึ่งทั้ง4คนที่มาใหม่นั้นได้เข้ามารวมกับฝ่ายของอดีตนายกฯ ทำให้สมาชิกสภาอบต.ที่อยู่ฝ่ายเดียวกับนายกอบต.มีจำนวน 6 คนเท่าเดิม ในขณะที่ฝ่ายตรงข้ามมีมากกว่า คือ 14 คน (นายวท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

ภายในสภาท้องถิ่นนั้นมีการแบ่งแยกออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารประกอบด้วยนายกอบต.และสมาชิกสภาอบต.ที่มาจากกลุ่มเดียวกันจำนวน 6 คน กับฝ่ายค้านได้แก่ สมาชิกสภาอบต.ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดกลุ่มคู่แข่งจำนวน 10 คน รวมกับสมาชิกที่เพิ่มมาจากการยุบรวมอบต.ภายหลังอีก 4 คนรวมทั้งสิ้น 14 คน เท่ากับว่า ฝ่ายบริหารกลายเป็นฝ่ายเสียงข้างน้อยในสภาท้องถิ่น ซึ่งการแบ่งฝักฝ่ายภายในสภาท้องถิ่นระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายค้านในอบต.ตุ๊กตาทำให้การบริหารงานของนายกอบต.นั้นหยุดชะงักอยู่ตลอดเวลา ส่งผลเสียต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างมาก เนื่องจากสมาชิกสภาอบต.ที่อยู่ฝ่ายเดียวกับฝ่ายบริหารหรือฝ่ายของนายกอบต.นั้นมีจำนวนน้อยกว่าฝ่ายค้านและต่างฝ่ายต่างเล่นเกมการเมืองมุ่งเอาชนะกัน โดยเฉพาะการที่ฝ่ายเสียงข้างมากไม่ยอมรับหลักการแห่งร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและรายจ่ายเพิ่มเติมที่นายกอบต.เสนอต่อสภาท้องถิ่นจนเกือบถึงขั้นถูกสั่งให้ยุบสภา

มาแล้ว ในขณะที่ฝ่ายบริหารเองก็กำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ฝ่ายของตนเองเท่านั้น (นายวท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายช, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549) สมาชิกสภาคนหนึ่งเล่าว่า "ความสัมพันธ์กับสภาค่อนข้างลำบากโดยเฉพาะตอนผ่านงบฯ ฝ่ายค้านมากกว่าก็ใช้วิธีถ่วงดุลย์หลายอย่าง เช่น แปรญัตติบ่อยและไม่ยอมยกมือให้" (นายค, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

ความขัดแย้งดังกล่าวยุติลงได้จากการที่ผู้มีอิทธิพลท่านหนึ่งที่ทั้งสองฝ่ายให้ความนับถือเข้ามาเป็นคนกลางเรียกทั้งสองฝ่ายมาเจรจาตกลงผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งผลของการเจรจาลงด้วยการที่นายกอบต.ต้องเฉลี่ยงบประมาณลงพื้นที่อย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าหมู่บ้านที่ฝ่ายนายกอบต.เป็นตัวแทนหรือหมู่บ้านที่เป็นของฝ่ายค้าน ซึ่งผลเสียหลักของการกระจายตัวของงบประมาณอย่างเท่าเทียมกัน ก็คือ ในความเป็นจริงนั้นความจำเป็นของแต่ละหมู่บ้านจะไม่เท่ากัน บางหมู่บ้านมีความจำเป็นมากกว่าก็ควรได้งบประมาณมากกว่าหมู่บ้านที่มีความจำเป็นน้อยกว่าแต่กลับได้งบประมาณเท่ากันทุกหมู่บ้าน ยิ่งไปกว่านั้นการลงทุนในโครงการที่ต้องใช้เม็ดเงินจำนวนมากก็จะมีงบประมาณไม่พอเพราะต้องจัดสรรให้ทุกหมู่บ้าน เช่น การสร้างอาคารเอนกประสงค์ต้องใช้เงินก้อนโต ก็จะทำไม่ได้เพราะอาคารดังกล่าวจะอยู่ที่หมู่บ้านเดียว หมู่บ้านอื่นก็ไม่ยอมเพราะ ไม่ได้ตั้งที่หมู่บ้านของตนซึ่งมีผลต่อผลงานที่จะสร้างชาวบ้านเห็นซึ่งกระทบต่อฐานคะแนนเสียง "สุดท้ายก็ต้องให้คนกลางเชิญฝ่ายค้านมาคุยว่าต้องการอะไร ไม่พอใจร่างงบฯ ตรงไหน ผลก็คือทำให้เกิดการประนีประนอมกันให้งบฯกระจายตัวไปทั่วทุกหมู่บ้าน ส่วนแบ่งค่าคอมก็ต้องแบ่งให้ทุกฝ่ายทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายสภา และข้าราชการ แต่บางทีโครงการเม็ดเงินเยอะๆ ที่เป็นประโยชน์ก็ทำไม่ได้" (นายวท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายช, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549) เช่น "นายกตั้งงบสองล้านเพื่อสร้างอาคารสภาก็จะค้าน เพราะมันจะไปตั้งที่หมู่บ้านเดียวหมู่บ้านอื่นก็ไม่ยอม กลัวจะเสียฐานเสียงแบบนี้" สมาชิกคนหนึ่งกล่าว (นายช, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

องค์การบริหารส่วนตำบลเสือดาว

การเมืองภายในองค์การบริหารส่วนตำบลเสือดาวภายใต้โครงสร้างที่ผู้บริหารมาจากสถานะนั้นก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับองค์การบริหารส่วนตำบลตุ๊กตา กล่าวคือ สมาชิกสภาอบต.คนใดที่ต้องการจะเป็นนายกอบต.จำเป็นต้องใช้เงินซื้อตัวสมาชิกอบต.ด้วยกันเพื่อให้ได้เสียงสนับสนุนจากนั้นก็ต้องทำหน้าที่เป็นผู้จัดสรรผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องเพื่อแลกกับเสถียรภาพในการบริหาร บางครั้งก็มีการแบ่งฝักฝ่ายออกเป็นสองข้างซึ่งต่างอยากเป็นฝ่ายบริหาร ทั้งสองฝ่ายก็จะทำการตกลงผลประโยชน์ร่วมกันด้วยการตกลงกันแบ่งวาระการดำรงตำแหน่งฝ่ายละสองปี และจัดสรรผลประโยชน์ให้เป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย

นอกจากนี้ภายในตำบลเสือดาวก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการแบ่งฝักฝ่ายชัดเจนระหว่างนักการเมืองในโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นคือสมาชิกสภาอบต. กับ นักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งในโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นได้แก่กำนันและผู้ใหญ่บ้านอยู่ก่อนแล้ว ความไม่ลงรอยนี้ปรากฏให้เห็นชัดเจนตอนที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลขอความร่วมมือจากหมู่บ้านก็มักไม่ได้ความร่วมมือ (นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549, นายว, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549, นายสม, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549, นายรง, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)

เมื่อมีการเลือกตั้งผู้บริหารโดยตรงทำให้ผู้ที่เคยมีตำแหน่งในโครงสร้างเดิมบางคนหันเข้ามาแข่งขันเพื่อให้ได้เป็นฝ่ายบริหาร การรณรงค์เลือกตั้งนายกอบต.และสมาชิกสภาอบต.นั้นเหมือนกับอบต.ตุ๊กตาตรงที่มีการรวมตัวกันลงสมัครภายใต้สังกัดกลุ่ม ซึ่งมีสองกลุ่มได้แก่ กลุ่มของ นายสน. อดีตผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกอบต. และกลุ่มของนายสศ. เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกอบต. และยังเป็นอดีตนายกอบต.สมัยที่ผ่านมา ซึ่งกลุ่มของอดีตนายกฯ มีสมาชิกที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอบต.ครบทุกหมู่บ้านรวม 20 คนจากทั้ง 10 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นอดีตสมาชิกอบต.ในสมัยที่ผ่านมา ส่วนกลุ่มของผู้สมัครนายกฯหน้าใหม่ก็ส่งผู้สมัครลงแข่งขันในตำแหน่งสมาชิกสภาอบต.ครบทุกหมู่บ้านเช่นกันรวม 20 คน ส่วนหนึ่งเป็นอดีตสมาชิกอบต.และอีกส่วนเป็นผู้สมัครหน้าใหม่ (นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)

ผลของการเลือกตั้งคือ นายสน.ชนะการเลือกตั้งได้เป็นนายกอบต. โดยที่มีสมาชิกอบต.ที่เป็นฝ่ายเดียวกันจำนวน 6 คน ส่วนสมาชิกอบต.ที่เหลืออีก 12 คนเป็นของนายสศ. ชัยชนะของนายสน.คล้ายกับในอบต.ตุ๊กตาที่มีผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่เป็นหัวคะแนนให้ เพราะนายสน.เป็นผู้ใหญ่บ้านในสมัยที่ผ่านมา และเนื่องจากฝ่ายท้องถิ่นที่กับท้องถิ่นมีการแบ่งแยกกันอย่างชัดเจน

อยู่ก่อนแล้ว เมื่อครั้งที่นายสศ.เป็นนายกอบต.ก็ไม่ใช่ที่ถูกใจของกลุ่มอำนาจเก่านัก เพราะใช้เงินซื้อตำแหน่งและไม่ค่อยเกรงใจใคร (นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549) “แกยังเป็นคนหนุ่ม แต่กลับไม่มีสัมมาคารวะ หยิ่งไปหน่อย ไม่ค่อยเห็นหัวใคร จึงไม่ค่อยมีใครชอบแก” (นายรง, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549) พอคนในฝ่ายที่ลงมาเลือกตั้งจึงได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่บ้านโดยการเป็นหัวคะแนนให้อย่างเต็มที่ ผลการเลือกตั้งจึงออกมาในลักษณะที่นายสน.ชนะอย่างท่วมท้น

การเมืองภายในอบต.เสือดาวหลังการเลือกตั้งนั้น ปรากฏว่ามีการแบ่งฝักฝ่ายในสภาอบต.ออกเป็น ฝ่ายของนายสน.ซึ่งมีเสียงข้างน้อยกับฝ่ายตรงข้ามที่มีเสียงข้างมาก ในสัดส่วน 3:17 ซึ่งต่างฝ่ายต่างเล่นเกมการเมืองเพื่อหวังเอาชนะและทำลายกัน โดยฝ่ายนายกอบต.ไม่สนใจฝ่ายตรงข้ามพยายามกัดกันไม่เอื้อประโยชน์ให้กับสมาชิกฝ่ายตรงข้ามบางคนที่เป็นผู้รับเหมาที่เคยได้ประโยชน์จากงบประมาณของอบต.ในสมัยที่ผ่านมา ถูกมองว่าเอื้อให้เฉพาะฝ่ายตนเองอย่างเดียว ในขณะที่ฝ่ายค้านก็ตั้งแง่ไม่ยอมรับหลักการแห่งข้อบัญญัติต่างๆ ทำให้การบริหารของอบต.หยุดชะงัก และแทบจะต้องถูกสั่งยุบสภาฯ (นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549, นายว, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549, นายสม, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549, นายรง, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)

เช่นเดียวกับอบต.ตุ๊กตา เมื่อความขัดแย้งภายในอบต.เสือดาวเริ่มรุนแรงขึ้นจนถึงขั้นส่งผลเสียต่อการบริหารงาน ทำให้ต้องอาศัยคนนอกเข้ามาจัดการความขัดแย้งให้ ซึ่งต้องเป็นผู้ที่ทั้งสองฝ่ายให้ความเคารพนับถือ นั่นก็คือ ให้ผู้มีอิทธิพลเข้ามาจัดการความขัดแย้งโดยใช้วิธีการเดียวกันกับที่ใช้จัดการกับความขัดแย้งในอบต.ตุ๊กตา นั่นคือ การเข้าไปเป็นคนกลางเรียกทั้งสองฝ่ายมาตกลงผลประโยชน์ร่วมกัน นายกอบต.ต้องเจตียงงบประมาณให้มีสัดส่วนใกล้เคียงกันในทุกหมู่บ้าน และต้องจัดสรรส่วนแบ่งจากผลประโยชน์ต่างๆที่ได้จากการจัดซื้อจัดจ้างให้กับฝ่ายสภาท้องถิ่นด้วย นายสน.(นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)กล่าวว่า“ก่อนเลือกตั้งก็รวมกลุ่มกันลงของผมบางหมู่บ้านมีคนเดียวบางหมู่บ้านไม่มีคนลง เลือกตั้งเสร็จกลุ่มผมได้ 3 คนฝั่งนั้นเค้าคนเก่าๆทั้งนั้น มีนายกฯที่สอบตก เขาเสียประโยชน์เขาก็แกล้งเรา แต่ตอนนี้เป็นของเราหมดแล้ว อยู่ที่เรารู้ว่าต้องจัดสรรให้พอใจทุกฝ่าย ภาพพจน์เก่าก่อนที่ผมเป็นนายกฯนะมีแต่กินกิน กิน เออะอะก็ขูดแต่คลองนั่นแหละเพราะลงทุนน้อย ขุดได้ตลอด กินง่าย เพราะอบต.เราบยังน้อยถ้าจะกินจากตรงอื่นมันจะลำบากเพราะมันต้องลงทุนก่อน เช่น สร้างถนนก็ต้องซื้อเจ้าอื่นก่อนแล้ว บางทีป่าเข้าไปล้านเจ็ด ใครจะทำไหวมันลงทุนเยอะ” (นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)

องค์การบริหารส่วนตำบลกึ่งนาง

ก่อนการเลือกตั้งผู้บริหารโดยตรงนั้นถือได้ว่าการเมืองภายในตำบลกึ่งนางถูกผูกขาดไว้ด้วยกลุ่มอำนาจเดียว กล่าวคือทั้งนักการเมืองในโครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่สมาชิกอบต.กับนักการเมืองในโครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประกอบด้วย กำนันและผู้ใหญ่บ้านต่างเป็นผู้ที่มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในทางใดทางหนึ่ง เช่น เป็นเครือญาติ หรือเพื่อนฝูง

ก่อนการเลือกตั้งผู้บริหารโดยตรงมีนายสอ.เป็นนายกอบต. โดยได้รับเสียงข้างมากจากสภาท้องถิ่นที่มีพี่น้องเป็นสมาชิกสภาอบต.อยู่หลายคน ในขณะที่อีกด้านหนึ่งมีนายชช. (พี่ชาย) ดำรงตำแหน่งเป็นกำนัน (นายชช, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, นายสอ, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, นายล, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, น.ส.ช, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549) นับได้ว่าครอบครัวของนายชช.ได้ผูกขาดอำนาจทางการเมืองในตำบลไว้อย่างเบ็ดเสร็จ

การเมืองภายในอบต.กึ่งนางภายใต้โครงสร้างเดิมที่ฝ่ายบริหารมาจากสภาท้องถิ่นจึงมีลักษณะการฮั้วกันทางการเมืองระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยมีนายกอบต.ทำหน้าที่เป็นคนจัดสรรผลประโยชน์ให้กับทุกฝ่าย การบริหารจัดการของอบต.จึงราบรื่นมาโดยตลอด ในลักษณะที่มีการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจในทุกระดับ

บรรยากาศการเลือกตั้งนายกอบต.และสมาชิกอบต.กึ่งนางนั้นมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกอบต.จำนวน 2 คน คือ นายชช. (อดีตกำนัน) และนายลช. (น้องชายอดีตนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในพื้นที่) และมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอบต.หมู่บ้านละ 2-4 คน โดยไม่มีการรวมตัวเพื่อลงสมัครภายใต้สังกัดกลุ่มการเมืองแต่อย่างใด กล่าวคือผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกอบต.และผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอบต.ทุกคนต่างเป็นผู้สมัครอิสระทั้งสิ้น แต่ก็เป็นที่ทราบกันดีว่าส่วนใหญ่เป็นพวกเดียวกับนายชช.ทั้งนั้น จะมีก็เพียงหมู่บ้านที่เป็นญาติของนายลช. ที่พอมีฐานเสียงจากเครือญาติอยู่บ้าง (นายชช, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549)

หลังการเลือกตั้งปรากฏว่านายชช. ชนะการเลือกตั้งได้คะแนนเกินกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนผู้ใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั้งหมด ในขณะที่นายลช.ซึ่งเป็นคู่แข่งเพียงคนเดียวนั้นได้คะแนนเพียงไม่กี่ร้อยละ อีกทั้งยังถูกใบแดงจากคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดเนื่องจากขาด

คุณสมบัติบางประการ นายช.จึงได้เป็นนายกอบต.โดยมีสมาชิกสภาอบต.จากทั้งหมด 6 หมู่บ้าน หมู่บ้านละสองคน รวม 12 คน (นายช., สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549)

การเลือกตั้งครั้งใหม่ที่ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งโดยตรงในอบต.กึ่งนางในระยะแรก จึงเป็นเพียงการสลับเก้าอี้กันระหว่างคนในครอบครัวเดียวกัน โดยนายช.เปลี่ยนจากกำนัน ตำบลมาเป็นนายกอบต. ในขณะที่นายสอ.อดีตนายกอบต.น้องของนายช. ย้ายมานั่งเก้าอี้กำนันนั่นเอง ดังที่นายช.(นายช., สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549)เล่าว่า "ส่วนสมาชิกก็ไม่ได้รวมกลุ่มกันหรือกลางของใครของมัน เพราะก็กันเองทั้งนั้น พี่น้องๆกัน ที่นี้ไม่มีแบ่งกลุ่มหรือครอบครัววม 7 คนเล่นการเมืองหมดเลยทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. คนอื่นๆก็ญาติๆเพื่อนๆกัน ทั้งนั้น ไม่มีปัญหาเลยคุยกันได้หมด หมู่ไหนจำเป็นกว่าเราก็ให้ก่อน หมู่อื่นก็ไม่มีปัญหาเพราะคุยกันได้"

ต่อมาได้มีการยุบรวมองค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียงเข้ามารวม 4 หมู่บ้าน จึงทำให้สภาท้องถิ่นมีสมาชิกเพิ่มขึ้นไปอีก 8 คน รวมเป็น 20 คน จากทั้งหมด 10 หมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นกลุ่มอำนาจใหม่ที่เข้ามาเกี่ยวข้องข้องกับผลประโยชน์ของ การมีกลุ่มอำนาจใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองท้องถิ่นของอบต.กึ่งนาง ทำให้การผูกขาดอำนาจของกลุ่มอำนาจเดิมนั้นไม่มั่นคงเท่าเดิม ทั้งนี้แม้ว่านายกอบต.จะกุมเสียงในสภาก่อนการยุบรวมอบต.ไว้ทั้ง 12 เสียงก็ตาม แต่การที่มีเสียงใหม่เพิ่มขึ้นไปอีก 8 เสียงก็มีพลังพอที่จะสั่นคลอนฝ่ายเสียงข้างมากได้ เพราะใน 12 เสียงดังกล่าวนั้นเชื่อว่าจะเป็นเนื้อเดียวกันเสียทีเดียว ถ้าหากมีเพียง 2 หรือ 3 เสียงหันไปรวมกับอีกฝ่ายก็ทำให้ฝ่ายบริหารกลายเป็นฝ่ายเสียงข้างน้อยในสภาท้องถิ่นไปได้ (นายช., สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549)

อย่างไรก็ตามทั้งกลุ่มอำนาจเดิมและกลุ่มอำนาจที่เข้ามาใหม่นี้ก็ได้เป็นกลุ่มที่มีความขัดแย้งหรือตั้งตนเป็นฝ่ายตรงข้ามกันมาก่อน ทั้งสองฝ่ายจึงไม่ใช้การเล่นการเมืองเพื่อสร้างความได้เปรียบในอบต. แต่ใช้วิถีตกลงผลประโยชน์ร่วมกันในทางสมประโยชน์กันทุกฝ่าย (นายช., สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, นายสอ., สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, นายล., สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, น.ส.ช., สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549)

การเมืองภายในอบต.กึ่งนางหลังการเลือกตั้งครั้งนี้จึงไม่แตกต่างจากการเลือกตั้งครั้งก่อนมากนัก แม้มีกลุ่มอำนาจใหม่เข้ามาแต่ทั้งสองฝ่ายก็ได้ตั้งป้อมใส่กันเพื่อแย่งชิงอำนาจตรงกันข้าม คือ ใช้วิธีการฮั้วกันทางการเมืองระหว่างนายกอบต.และสมาชิกสภาอบต.ทั้งหมด

ให้ได้ประโยชน์กันทุกฝ่าย นายกอบต.จึงทำหน้าที่เป็นผู้จัดสรรผลประโยชน์ในองค์การบริหารส่วนตำบลให้แก่สมาชิกสภาอบต.ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรงบประมาณให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน จัดสรรส่วนแบ่งจากผลประโยชน์ที่ได้จากการประมงงานของอบต. ซึ่งตนเองมีธุรกิจรับเหมาก่อสร้างรองรับเพื่อแลกกับเสถียรภาพในการบริหาร (นายชช, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, นายสอ, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, นายล, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, น.ส.ช, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549) ทำให้การบริหารจัดการในอบต.จึงเป็นไปอย่างราบรื่น มั่นคง และมีเสถียรภาพ

องค์การบริหารส่วนตำบลกูกักไก่อ

การเมืองภายในตำบลกูกักไก่อก่อนการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงนั้นถูกผูกขาดอำนาจไว้อย่างเบ็ดเสร็จทั้งในโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องที่ โดยกลุ่มอำนาจเดียว คือ ครอบครัว"นน." สลับกันดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและกำนันตำบลกันคนละสมัยตลอดมา (นายฤ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549, นายต, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549)

ในอบต.กูกักไก่อนั้นเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าผู้ที่กุมอำนาจในการตัดสินใจและจัดสรรผลประโยชน์ภายในอบต.กูกักไก่อ คือ นายต. ซึ่งผูกขาดบทบาทดังกล่าวไว้แต่เพียงผู้เดียวนับตั้งแต่มีการก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นมาเป็นครั้งแรก เนื่องจากนายต.ถือเป็นผู้มีอิทธิพลที่กว้างขวางที่สุดในพื้นที่ ด้วยการอาศัยการเสริมส่งกันจากธุรกิจครอบครัวที่รองรับทั้งงบประมาณของอบต.ที่นับวันก็ยิ่งจะเพิ่มขึ้นพร้อมๆกับการขยายตัวของเศรษฐกิจในพื้นที่การดูแลของตน ตลอดจนสายสัมพันธ์ที่มีกับนักการเมืองในระดับและระดับชาติ ตลอดจนนักการเมืองในท้องถิ่น ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่แล้ว ซึ่งนโยบายทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและเพิ่มเติมทั้งหมดถูกกำหนดโดยนายต. ตลอดจนแนวทางการบังคับใช้นโยบายต่างๆไม่ว่าจะเป็นทางเลือกปฏิบัติ การอำนวยความสะดวกเพื่อเอื้อประโยชน์ให้พวกพ้องก็ถูกควบคุมโดยนายต.แต่เพียงผู้เดียว (นายฤ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549) ตัวอย่างเช่น นายหนุ่ย(นามสมมติ) เป็นผู้ดูแลหอพักแห่งหนึ่งที่ต้องการจะขยายธุรกิจบริการของตน แต่ทางหอพักของนายหนุ่ยกลับไม่ซื้อสินค้าของนายต. จึงไม่ได้รับอนุญาตให้ขยายธุรกิจดังกล่าว โดยได้รับข้ออ้างว่าขัดกับข้อบัญญัติฯของอบต.ที่มีการไชนิ่ง (นายหนุ่ย, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2549) อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ การเก็บภาษีโรงเรียน ภาษีที่ดิน และภาษี

ป้าย หรือการขออนุญาตต่างๆ ซึ่งมีการลดหย่อน อำนาจความสะดวกในขั้นตอนต่างๆ ให้ง่ายและรวดเร็วทันใจให้กับพวกห้อง (นายฤ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549)

ในการเลือกตั้งครั้งใหม่ของอบต. กูกโกที่ให้ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยตรงนั้นจึงแทบไม่มีการแข่งขันกันเลย โดยเฉพาะในตำแหน่งนายกอบต. ที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกอบต. และหาเสียงเพียงผู้เดียว ส่วนในระดับหมู่บ้านนั้นสมาชิกอบต. รวมไปถึงผู้ใหญ่บ้านทุกคนก็เป็นคนที่อยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนายต. ทั้งสิ้น ส่วนหนึ่งเป็นญาติพี่น้อง บ้างก็เป็นนักธุรกิจในพื้นที่ที่อาศัยความช่วยเหลือจากผู้มีอิทธิพลคนเดียวมาโดยตลอดและส่วนใหญ่ ก็คือ หัวคะแนน ในการเลือกตั้งในระดับต่างๆ เช่น การเลือกตั้งระดับจังหวัดและการเลือกตั้งในระดับชาติ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น (นายฤ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549)

ภายหลังการเลือกตั้งนายต. จึงได้เป็นนายกอบต. การเมืองภายในอบต. กูกโกจึงอยู่ภายใต้การผูกขาดอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จของนายกอบต. การผูกขาดอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จจะสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของงบประมาณที่ลงไปในพื้นที่ว่าจะกระจุกตัวอยู่ที่บางหมู่บ้านเป็นพิเศษ หรือจะกระจายตัวไปเท่าๆ กันขึ้นกับการตัดสินใจของผู้บริหารว่าจะจัดลำดับความสำคัญอย่างไร กล่าวคือ บางปีหากต้องทำโครงการใหญ่ที่ใช้เม็ดเงินมากก็สามารถทำได้ เช่น การสร้างสนามกีฬาที่จะตั้งอยู่บนพื้นที่ของหมู่บ้านใดเพียงหมู่บ้านเดียวก็สามารถทำได้โดยไม่ถูกคัดค้านจากสมาชิกสภาอบต. (นายต, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549) ต่างกับอบต. อื่นๆ ที่เม็ดเงินต้องกระจายออกไปให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน มิฉะนั้นสมาชิกสภาก็ไม่ยอมเพราะมันมีผลต่อฐานเสียงของทุกคน

จะเห็นได้ว่าแม้การที่ฝ่ายบริหารมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจะทำให้ฝ่ายบริหารมีเสถียรภาพ เพราะไม่ต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีการยุบสภา หรือสภาเองก็ไม่สามารถถอดถอนผู้บริหารได้ แต่ในความเป็นจริงหากนายกอบต. ทำการบริหารโดยที่ไม่คำนึงถึงสภาท้องถิ่นเลย นั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะผลที่ออกมา คือ การเล่นเกมการเมือง ทำให้การบริหารงานของอบต. หยุดชะงักส่งผลกระทบต่อองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสิ้น ดังนั้นไม่ว่ารูปแบบความสัมพันธ์ออกมาแบบใด ทั้งฝ่ายบริหารมีเสียงข้างมากในสภาท้องถิ่นหรือการเป็นฝ่ายเสียงข้างน้อยในสภา สุดท้ายรูปแบบที่จะทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างราบรื่นและมีเสถียรภาพ ก็คือ การชัวกันของนักการเมืองฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาท้องถิ่นนั่นเอง

การรวมกลุ่มการเมืองและการรักษาไว้ซึ่งอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

1. ระยะแรก:การรวมกลุ่มเพื่อการเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นกรณีศึกษาทั้งสี่แห่งในครั้งที่ผ่านมาพบว่ามืองค์การบริหารส่วนตำบลสองแห่งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกอบต.และสมาชิกสภาอบต.มีการรวมกลุ่มกันและลงสมัครแข่งขันกันภายใต้สังกัดกลุ่ม ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลตุ๊กตาและองค์การบริหารส่วนตำบลเสือดาว

ในองค์การบริหารส่วนตำบลตุ๊กตานั้นมีการรวมกลุ่มกันส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งทั้งหมดสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของอดีตนายคชคือ นายส. อดีตนายกอบต.สมัยที่ผ่านมาเป็นหัวหน้ากลุ่มและลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งนายกอบต. โดยมีสมาชิกในกลุ่มลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาอบต.จำนวน 16 คนจากทั้ง 8 หมู่บ้าน กับกลุ่มของผู้สมัครหน้าใหม่ภายใต้การนำของนายท.ในฐานะหัวหน้ากลุ่มและผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกอบต.หน้าใหม่ ซึ่งมีสมาชิกกลุ่มลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาอบต.จากทั้ง 8 หมู่บ้านจำนวน 16 คน เช่นกัน (นายวท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายค, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายช, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายส, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

ส่วนการรวมกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในการเลือกตั้งของอบต.เสือดาวนั้นก็แบ่งได้ออกเป็นสองกลุ่มเช่นกัน คือ กลุ่มของนายสน.อดีตผู้ใหญ่บ้านที่ลงสมัครรับเลือกตั้งนายกอบต. มีสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอบต.จำนวน 20 คนและกลุ่มของนายสศ. อดีตนายกอบต.สมัยที่ผ่านมาลงแข่งขันชิงตำแหน่งนายกอบต.อีกหนึ่งสมัย โดยมีสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอบต.จำนวน 20 คนเช่นกัน (นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549, นายว, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549, นายสม, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549, นายรง, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549, นายภ, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)

การรวมกลุ่มของกลุ่มการเมืองทั้งสี่กลุ่มของทั้งสองพื้นที่นั้นเป็นไปในลักษณะเดียวกันคือ เกิดจากการรวมตัวของบุคคลในพื้นที่ซึ่งมีความสนิทสนมกันมาก่อนได้เข้ามารวมกลุ่มกันภายใต้การชักจูงของหัวหน้ากลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ โดยสมาชิกทุกคนมีความสัมพันธ์กับหัวหน้ากลุ่มในทางใดทางหนึ่ง กล่าวคือ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องกัน บ้างก็เป็นเพื่อนกันเคยทำ

ธุรกิจร่วมกัน หรือทำกิจกรรมทางการเมืองหรือสังคมร่วมกันมาก่อน เช่น หัวหน้ากลุ่มเคยเป็นกำนัน ส่วนสมาชิกเคยเป็นผู้ใหญ่บ้านซึ่งก็คือเป็นลูกพี่ลูกน้องกันมาก่อน เป็นต้น (นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549, นายว, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)

การจัดตั้งกลุ่มนั้นไม่ได้จดทะเบียนเป็นกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองตามกฎหมายแต่อย่างใด กล่าวได้ว่าเป็นการรวมกันเฉพาะกิจ นั่นคือเพิ่งมารวมตัวกันเพื่อการเลือกตั้งครั้งนี้ ไม่ได้เป็นกลุ่มที่รวมกันมาเป็นระยะเวลายาวนานและไม่เคยดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและทางสังคมใดๆภายใต้ชื่อกลุ่มเลย ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มนั้นเป็นแบบหลวมๆ ไม่มีการจัดองค์กร ตำแหน่งทางการบริหารและสายบังคับบัญชา กล่าวคือ มีหัวหน้ากลุ่มเพียงคนเดียวที่เป็นผู้นำที่อยู่บนส่วนยอดสุดของกลุ่ม มีบทบาทในการตัดสินใจและระดมทรัพยากรที่ใช้ในการเลือกตั้ง ถัดลงมา คือ สมาชิกกลุ่มซึ่งก็คือผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอบต.นั่นเอง นอกจากนี้ก็จะมีสมาชิกที่เป็นฝ่ายสนับสนุน ทั้งที่เป็นหัวหน้าคะแนนและช่วยเหลืองาน เช่น คนเดินแจกใบแนะนำตัวผู้สมัคร คนติดป้ายหาเสียง เป็นต้น

หัวหน้ากลุ่มจะทำหน้าที่เป็นผู้อุปถัมภ์ในความสัมพันธ์ตามระบบอุปถัมภ์โดยเป็นผู้จัดสรรทรัพยากรโดยเฉพาะเงินให้แก่สมาชิกที่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอบต.และหัวหน้าคะแนนไปใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้ผู้สมัครสมาชิกสภาอบต.ส่วนใหญ่อาจทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคะแนนเองด้วย ตลอดจนให้ค่าเหนื่อยแก่สมาชิกในส่วนสนับสนุนทั้งหมดที่เหลือด้วย ในขณะที่สมาชิกกลุ่มในฐานะผู้รับอุปถัมภ์นั้นก็ตอบแทนด้วยฐานคะแนนเสียงนั่นเอง

ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่เหลืออีกสองแห่งอันได้แก่ อบต.กู่ไก่และอบต.กึ่งนางนั้นแม้จะไม่มี การจัดตั้งกลุ่มและลงสมัครรับเลือกตั้งกันภายใต้สังกัดกลุ่มการเมือง แต่ก็เห็นได้ว่าผู้สมัครอิสระทั้งหมดนั้นอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของผู้อุปถัมภ์คนเดียวกันและมีความสัมพันธ์ในทางใดทางหนึ่งกับผู้อุปถัมภ์คนดังกล่าวด้วยกันทั้งสิ้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกอบต.ทำหน้าที่เป็นผู้อุปถัมภ์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอบต.ซึ่งส่วนหนึ่งก็คือเครือญาติกันอีกส่วนก็เป็นเพื่อนร่วมงานทางการเมืองหรือทางสังคมกันมาก่อน เช่น เป็นผู้ใหญ่บ้านสมัยเดียวกัน ผู้อุปถัมภ์จะให้การสนับสนุนทางทรัพยากรต่างๆที่จำเป็นในการเลือกตั้งโดยเฉพาะ เงินแก่ผู้สมัครสมาชิกสภาอบต.ทุกคน อีกทั้งทำหน้าที่เป็นผู้คัดสรรผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอบต.ของแต่ละหมู่บ้าน โดยในบางหมู่บ้านที่มีผู้มีศักยภาพอยู่หลายคนซึ่งแต่ละคนก็คาดหวังในการเป็นนักการเมืองของท้องถิ่น ก็จะเข้าไปเจรจากับทุกคนเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันที่ให้ประโยชน์

แก่ทุกฝ่าย เช่น ให้ฝ่ายหนึ่งลงสมัครสมาชิกอบต. ส่วนอีกฝ่ายให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ส่วนคนที่ไม่ได้ตำแหน่งก็อาจได้รับการชดเชยเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น ซึ่งสิ่งที่ผู้อุปถัมภ์ได้รับเป็นการตอบแทนคือฐานมวลชนที่เหนียวแน่นและมากมายครอบคลุมทุกเขตเลือกตั้งของตำบล (นายฤ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549, นายชช, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549)

2. ระยะที่สอง: ภายหลังจากการเลือกตั้ง

หลังจากการเลือกตั้งผ่านพ้นไปจนได้ทั้งผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนายกอบต.และสมาชิกสภาอบต.ครบถ้วนแล้ว ในอบต.ตุ๊กตาและอบต.เสือดาวนั้นความเป็นกลุ่มการเมืองที่สมาชิกใช้หาเสียงเพื่อแสดงจุดยืนและตัวตนในช่วงการณรงค์เลือกตั้งนั้นจะหายไปพร้อมกับสมาชิกที่สอบตกและสมาชิกในส่วนสนับสนุนทั้งหมด กล่าวคือ หลังจากการเลือกตั้งเสร็จสิ้นไปก็ไม่มีมีการดำเนินกิจกรรมทางสังคมหรือการเมืองใดๆภายใต้การรวมกลุ่มอีกเลย จะเหลือแต่เพียงผู้ที่ชนะการเลือกตั้งซึ่งก็จะทำการจัดตั้งแบ่งกลุ่มกันใหม่ในองค์การบริหารส่วนตำบล(นายวท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549, นายวว, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)

ภายในสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตุ๊กตานั้นมีการแบ่งฝักฝ่ายกันอย่างชัดเจน ออกเป็นฝ่ายบริหารกับฝ่ายค้าน ฝ่ายบริหาร คือ ฝ่ายของนายท.ที่ชนะการเลือกตั้งได้เป็นนายกอบต.กับสมาชิกสภาอบต.ที่ลงสมัครในกลุ่มเดียวกันอีก 6 คน ในขณะที่ฝ่ายค้าน คือ สมาชิกสภาอบต.ที่มาจากกลุ่มคู่แข่งของอดีตนายกฯจำนวน 10 คน ทำให้ฝ่ายบริหารกลายเป็นฝ่ายเสียงข้างน้อยในสภาอบต. ซึ่งการบริหารงานของนายกอบต.ตุ๊กตาในระยะแรกนั้นขาดประสิทธิภาพโดยสิ้นเชิงสืบเนื่องจากการมีเสียงข้างน้อยในสภาจึงผ่านนโยบายได้ยาก อีกทั้งเมื่อมีการรวมหมู่บ้านจากอบต.ข้างเคียงเพิ่มเข้ามายิ่งทำให้ความแตกต่างระหว่างฝ่ายเสียงข้างมากกับฝ่ายเสียงข้างน้อยยิ่งชัดเจนมากขึ้น การที่ฝ่ายบริหารจะแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ฝ่ายตนเพียงอย่างเดียวจึงเป็นเรื่องยาก ท้ายที่สุดแล้วการเมืองภายในอบต.จึงเป็นเรื่องความลงตัวในการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกทั้งหมดโดยนายกอบต.นั่นเอง (นายวท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายช, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายส, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

ส่วนอบต.บางนางนั้นก็เช่นเดียวกันที่ภายหลังจากการเลือกตั้งผ่านพ้นไปก็มีการแบ่งฝักฝ่ายภายในสภาท้องถิ่น โดยฝ่ายนายกอบต.ได้สมาชิกสภาท้องถิ่นที่มาจากกลุ่มของตนเองเพียง 6 คนจึงเป็นฝ่ายเสียงข้างน้อย ส่วนฝ่ายค้านที่มีเสียงข้างมากเป็นกลุ่มของอดีตนายกฯที่ สอบต.แต่ได้เสียงมาถึง 12 เสียง และนายกอบต.เลขาธิการก็ต้องเผชิญปัญหาเดียวกันกับนายกอบต.ตุ๊กตาสืบเนื่องจากการเป็นฝ่ายเสียงข้างน้อยในสภาท้องถิ่น และสุดท้ายก็ต้องอาศัยวิธีเดียวกันคือการฮั้วกันระหว่างสมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งหมดภายใต้การจัดสรรของนายกอบต.นั่นเอง (นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)

ในขณะที่การเมืองภายหลังจากการเลือกตั้งของอบต.กุกโก่และอบต.กุงนางนั้นแตกต่างออกไป ดังที่กล่าวมาแล้วว่าการเมืองท้องถิ่นในอบต.กุกโก่นั้นถูกผูกขาดอย่างเบ็ดเสร็จโดยนายกอบต. จึงทำให้การเมืองภายในอบต.ภายหลังจากการเลือกตั้งนั้นไม่เกิดการแบ่งแยกกันเป็นชั่วคราวระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภาท้องถิ่น และภายในสภาท้องถิ่น คือ สภาอบต.เองก็ไม่มี การแบ่งเป็นฝ่ายเสียงข้างมากกับฝ่ายเสียงข้างน้อย หรือฝ่ายบริหารกับฝ่ายค้าน เพราะสมาชิกสภาอบต.ทั้งหมดอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของนายกอบต.ในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหารอย่างสมบูรณ์ นายกอบต.จะผูกขาดอำนาจตัดสินใจเชิงนโยบายของอบต.แต่เพียงผู้เดียว สามารถกำหนดนโยบายโดยไม่ต้องต่อรองกับสมาชิก และจะได้รับความเห็นชอบจากสภาด้วยมติที่เป็นเอกฉันท์เสมอ (นายถุ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2549, นายต, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549)

แม้การเมืองภายในอบต.กุงนางภายหลังจากการเลือกตั้งจะคล้ายกับอบต.กุกโก่ ตรงที่ ภายหลังจากที่ได้ผู้ดำรงตำแหน่งนายกอบต.และสมาชิกสภาท้องถิ่นครบแล้วนั้น จะไม่มีการแบ่งเป็นฝ่ายเสียงข้างมากกับฝ่ายเสียงข้างน้อยหรือฝ่ายบริหารกับฝ่ายค้าน แต่ก็มี ความแตกต่างอยู่พอสมควรทั้งนี้สืบเนื่องจากปัจจัยสองประการ คือ รายได้ของอบต.กุงนางที่น้อยกว่ามากกับการยุบรวมอบต.ใกล้เคียงเข้ามาทำให้อบต.กุงนางมีสมาชิกสภาท้องถิ่นเพิ่มขึ้นมา ซึ่งสมาชิกใหม่มิได้อยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนายกอบต.มาตั้งแต่แรก การผูกขาดอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเช่นเดียวกับอบต.กุกโก่จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และหากละเลยมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่เฉพาะภายในกลุ่มเดิมโดยไม่คำนึงถึงสมาชิกใหม่ที่เพิ่มเข้ามาอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมือง การเมืองภายในอบต.กุงนางภายหลังจากการเลือกตั้งจึงเป็นการฮั้วกันระหว่างสมาชิกโดยมีนายกอบต.ทำหน้าที่เป็นผู้จัดสรรผลประโยชน์นั่นเอง (นายชช, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, นายสอ, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, นายล, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, น.ส.ช, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549)

ตารางที่ 3 : แสดงสัดส่วนของงบประมาณในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานแยกเป็นประเภทต่างๆได้ดังนี้

โครงสร้างพื้นฐาน	2548	2549	2550	เฉลี่ยต่อปี
ถนน	72.71	73.89	69.02	71.81
ประปา	7.23	3.19	21.87	10.76
ไฟฟ้า	5.98	6.90	8.02	6.97
แหล่งน้ำ	14.08	16.02	1.09	10.40
รวม	100	100	100	100

ที่มา : แผนพัฒนาสามปี(2548-2550)ของอบต.ตุ๊กตา

ดังนั้นวิธีการแรกที่จะได้ส่วนแบ่งอย่างเป็นกอบเป็นกำคือการเป็นเจ้าของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประมูลงานจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การเป็นเจ้าของบริษัทรับเหมาก่อสร้าง แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดไม่ให้ผู้บริหารหรือสมาชิกสภาอบต.เป็นเจ้าของธุรกิจที่มีส่วนได้เสียโดยตรงหรืออ้อมจากโครงการทั้งหมดก็ตาม แต่ความเป็นจริงนั้นผู้บริหารเกือบทั้งหมดรวมทั้งสมาชิกสภาอบต.บางคนต่างก็มีบริษัทรับเหมาโครงการหลายๆของอบต.ตนเองรวมไปถึงอบต.อื่นๆด้วยกันทั้งสิ้น โดยการจดทะเบียนบริษัทในชื่อผู้อื่นที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน (นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายชช, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549, นายต, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549)

นอกจากนี้ยังมีวิธีการแสวงหาผลประโยชน์จากส่วนต่างของงบประมาณได้ในรูปของการฉ้อ ไม่ว่าจะเป็นการฉ้อระหว่างเอกชนด้วยกันเอง กล่าวคือ การที่บริษัทเอกชนทั้งหมดที่จะยื่นขอประมูลตกลงผลประโยชน์กันโดยยอมให้บริษัทใดบริษัทหนึ่งได้งานไปโดยรับส่วนแบ่งเป็นการตอบแทน หรือการฉ้อกันระหว่างเอกชนกับฝ่ายการเมือง เช่น การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะซึ่งทั้งสองแบบนี้เอกชนที่ได้รับงานประมูลจะต้องจัดสรรส่วนแบ่งคิดเป็นสัดส่วนอย่างน้อยร้อยละสิบจากงบประมาณ(งบลงทุน)ที่ตั้งไว้ แล้วแต่ขนาดงบประมาณในแต่ละโครงการ มอบให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในอบต.ซึ่งแบ่งออกเป็นสามส่วนคือ 50% ให้กับฝ่ายบริหาร คือ นายกอบต. และอีก 50%ที่เหลือจะจัดสรรให้กับฝ่ายสภาและข้าราชการรวมถึงเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ปลัดอบต. ช่างฝ่ายโยธา (นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

การจัดซื้ออุปกรณ์ครุภัณฑ์ก็คืออีกช่องทางหนึ่งที่ฝ่ายบริหารกับข้าราชการที่เกี่ยวข้องสามารถเจรจากับฝ่ายเอกชนเพื่อขอส่วนลดจากราคาตั้งของสินค้าได้ เช่น คอมพิวเตอร์ รถยนต์ เป็นต้น ซึ่งสัดส่วนของส่วนแบ่งจากผลกำไรนั้นจะไม่ตายตัวขึ้นอยู่กับประเภทของสิ่งของ อีกทั้งการใช้ตำแหน่งและอำนาจที่มีอยู่เอื้อประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องก็ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นได้ผลตอบแทนกลับมา เช่น การมีอำนาจในการเลือกที่จะสร้างถนนผ่านที่ดินของใครก็เป็น การเพิ่มมูลค่าที่ดินของพวกพ้องได้ด้วยเช่นกัน รวมทั้งในตำแหน่งของนายกอบต.เองยังสามารถหาผลประโยชน์จากการรับคนเข้าทำงานได้ด้วย เช่น ตำแหน่งลูกจ้างของอบต.จะมีราคาถึง 60,000 บาท ส่วนตำแหน่งข้าราชการมีราคาสูงกว่าแสนบาทขึ้นไป (นายวท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)

นอกจากนี้การมีตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น เช่น การเป็นนายกอบต. สมาชิกสภาอบต.ยังทำให้บุคคลเหล่านี้มีฐานะทางสังคมสูงขึ้น เป็นที่รู้จักนับหน้าถือตาของคนทั่วไป ส่งผลให้การประกอบอาชีพส่วนตัวดีขึ้น เช่น ทำการค้าก็มีความน่าเชื่อถือหรือเครดิตดีขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นคือ การเป็นเป้าหมายสำหรับนักการเมืองในระดับจังหวัดและระดับชาติในการได้รับเลือกให้เป็นฐานเสียงในพื้นที่ เนื่องจากในระดับตำบลนั้นโครงสร้างอำนาจเดิม คือ ตำแหน่งกำนัน และผู้ใหญ่บ้านได้ถูกลดบทบาทไปทำให้นักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้กลายเป็นเป้าหมายสำคัญทางการเมืองของนักการเมืองในระดับชาติและมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับนักการเมืองระดับชาติต่อไป (นายท, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549, สัมภาษณ์, นายชช, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2549, นายสน, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2549)